

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 14. I aastakäik

TEATAJA

31. augustil 1926

Ilmub kaks korda kuus.

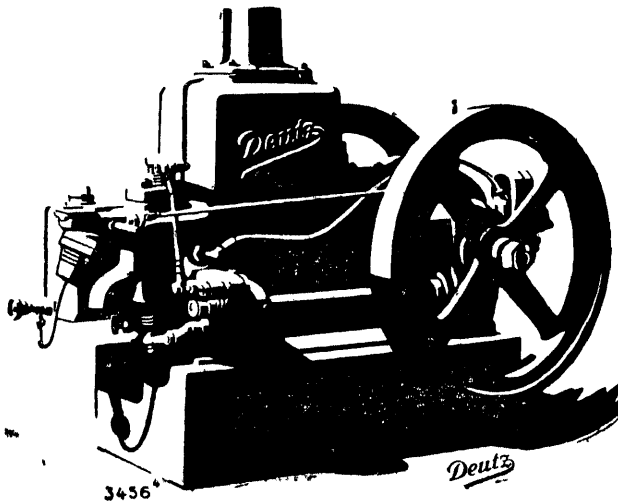
Tellimishind:		Toimetus:	Kuulutuste hinnad:
Aastas	Emk. 250.—	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45	1/1 lhk . Emk. 4000.—
Poolaastas	„ 150.—	Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35	1/2 „ . „ 2200.—
Välismaale	„ 500.—	Toimetaja kõnetunnid: igal esmaspäeval,	1/4 „ . „ 1200.—
Poolaastas	„ 300.—	kesknädalal ja reedel kella 2—3 p. l	Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Tööstussaaduste väljavedu ja turud Veel kesk- ja väiketööstuse laenufondist
 9 rahvusvaheline töökonverents Steffini tööstus-kaubanduskoja tegelased
 Tallinnas Tšehhoslovakkia kaubandus-keskkoda Põlumehed, tarvitage peaaegu kogu kogu-
 maal valmistatud põllutööriistu ja -masinaid Kokkuhoidlikkus masinate tarvitamises meie
 tööstusettevõtteis Telste maade majanduslik elu-olu Lühemaid teateid Uusi tööstus-
 ettevõtteid Arlettevõtete koosolekuid Tallinna ja Pärnu sadamate tegevus Eesti kauba-
 lae:astik 1926 a Turgude ülevaade Turuhinnad Börsikursid.

DEUTZ

PETROOLEUMI-, IMEVGAASI- JA DIISEL-MOOTORID

Kõige parem ja
 kõige odavam
 tööjõud igale
 tööstusele

Suurtööstuse,
 möldri, väike-
 tööstuse, paati-
 de ja laevade
 ja põllumajan-
 duse jaoks

ESITAJA: A. REUTER. TALLINN, HARJU TÄN. 30. TELEF. 24-80.

A.-S.

Balti Puuvilla ja Sindi Kalevi vabrikute ladu

Tallinnas, Suur Karja tänav nr. 13

Kõnetraadid: Juhatus — 24-66, — Üldine — 2-41, Kalevijaoskond 31-02, Arveosakond 31-56.

Igasugu pleekimata puuvillariidemüük, nagu: bjas, sarge, mitkal, barhi, marlid, lõimed ja vatt kui ka lina- ja purjeriie.

Samuti müüb ladu ka oma vabrikus ümbertöötatud (pleegitud) mitmesuguses headuses pesuriiet ning rikkalikus mustrite valikus igaseltsi bluusi- ja kleidiriideid kui ka satääni, põlleriideid ja pearätikuid.

Kaleviosaakonnas suures valikus igaseltsi villast riiet, odavamad ja kõige kallimat, samuti ka villaseid tekke ja suur-
rätikuid.

Peale selle **Eesti nildimanufaktuuri** õmblusniiti kõigis numbrites.

Müük ainult suurel arvil.

Müük ainult suurel arvil.

Eesti

Mehaanilise Puutööstuse Aktsia-Selts

A. M. LUTHER

Tallinnas

VALMISTAB:

mööblit, vineer-kartonge, vineer-kohvreid, vineer-kooli-
ranitsaid, vineer-aktimappe, vineer-käsitrumleid, vineer-
toolipõhju, vineer-platesid, vineer-labidald j. n. e. j. n. e.

MÜÜGIKOHAD:

TALLINNAS, Vana Posti tän. nr. 9.
Kõnetraat 616.

TARTUS, E. V. Jürgensi juures,
Vana tän. nr. 17. Kõnetr. 788.

VALGAS, P. Saaretok'i juures, Kesk
tän. nr. 15.

PETSERIS, E. Nassar'i juures kau-
bareas.

VILJANDIS, R. Eitelberg'i juures.

RAKVERES, Rom. Jürgensi juures.

PÄRNUS, J. D. Ammende juures.

Tööstussaaduste väljavedu ja turud.

Viimasel ajal on hakatud erilisel toonitama põllumajanduse soodustamise tarvilikkust ja töstma esile põllumajanduslike saaduste, iseäranis või, väljaveo erakordist tähtsust. Seejuures jäetakse tööstuse ja tööstussaaduste väljaveo küsimus seevõrra tagaplaanile, et võiks arvata, nagu ei omaks ta mingit mõju meie rahvamajanduses. Vaevalt eitab keegi seda, et põllumajandus on Eesti rahvamajanduse aluseks ja et tema arengu edukus nõuab tõsist hoold, kuid selle praegune eelistamine sunnib olema valvel ja aimama riskusi, milledeni ta võib viia. Täielikult põllumajanduslikule väljaveole toetuda ja tööstuslikku väljavedu saaduse hoole jätta oleks otstarbekohatu ning riskeeritud juba selle tõttu, et peab arvestama kriisi möödapääsmatustega põllumajanduslike saaduste üleproduktiooni tõttu. Munade hinna langus ja nende väljaveo vähenemine käesoleval aastal on esimeseks kriisi tunnuseks. Sama kriis on võimalik võigi suhtes, ja käesoleva aasta maailmaturu konjunktuur näitab lähenemist sellele. Kui võtta arvesse asjaolu, et meil ollakse kriisile täiesti ette valmistamata ja et sellega ühenduses on raskendatud isegi sarnaste lihtsate küsimuste otsustamine, nagu seda on külmetushoone ehitamine Tallinnas, siis võib kriitilisel silmapilgul tööstuslik väljavedu osutada päästjaks rahvamajandusele kui tervikule, muidugi tingimusel, et vastava majanduspoliitika ajamisega tema seisukord varakult kindlustatakse. Seepärast on tarvis kõigepealt teha kindlaks, missuguse tähtsuse omandab praegu tööstuslik väljavedu Eesti majanduses ja missugused on väljaveo tema edaspidiseks arenguks. Selle sihiga pöörde väljaveo statistikaandmetele:

	Üldväljavedu	Sellest tööstuslik väljavedu (milj. markades)	%-es üldväljaveost.
1923	5.712,0	2.301,8	40,3
1924	7.865,8	2.947,5	37,5
1925	9.654,6	3.914,8	40,5
1926 (I poolaasta)	4.419,8	1.660,0	37,6
	27.652,2	10.823,6	39,1

Tööstussaaduste väljavedu moodustab järelikult $\frac{2}{5}$ üldväljaveost. Kui aga pidada silmas, et rahvamajanduse seisukohast tööstuslik väljavedu, kohalise tööjõu, küttematerjalide jne. kasutamise laialisemate võimaluste tõttu omab suurema tähtsuse kui põllumajanduslike saaduste väljavedu, siis lõppede lõpuks võib vahe nende mõlemi väljaveo osa suhtelises väärtuslikkuses osutada väikeseks. See asjaolu iseenesest on küllaldaseks põhjuseks selleks, et pöördaks nõutav

tähelepanu tööstuslikule väljaveole ja võetaks käesoleva abinõud tema edendamiseks.

Tööstusliku väljaveo edukus oleneb tervest tingimuste reast ja riigil on võimalusi käepärast luua soodus olukord selle saavutamiseks. Kuid töösturile kui riigilegi on kasulikkude müügiturgude leidmine edukuse põhitingimuseks. Kuni käesoleva ajani Eesti tööstus turgude otsimisel erilist ettevõtlikkust näidanud ei ole, ja valitsus oma poolt samuti ei ole mingisuguseid tõsiseid abinõusid ette võtnud ja ka üldpoliitika piirides arvestab võrdlemisi vähe tööstuse huvidega. Teiste sõnadega, tööstuslik väljavedu arenes meil loomulikult teel, ja seetõttu on saavutatud tagajärjed eriti tunnustatavad. Järgmine tabel näitab, kuhu ja kui palju tööstussaadusi on Eestist välja veetud:

	1923.	1924.	1925.
Tööstussaaduste väljavedu (milj. mk.)	2.301,8	2.947,5	3.914,3
Sellest:			
Nõukogude Liitu	376,9	411,9	1.024,3
%%	16,4	14,0	26,2
Saksamaale	385,5	613,1	903,5
%%	16,7	20,8	23,1
Inglismaale	417,5	518,3	569,3
%%	18,1	17,6	14,5
Läti	330,7	452,1	489,1
%%	14,4	15,3	12,5
Daani	255,5	403,6	430,0
%%	11,1	13,7	11,0
Rootsi	194,5	171,5	173,8
%%	8,4	5,8	4,4
Soome	122,1	155,1	111,2
%%	5,3	5,3	2,8
Mujale	219,1	221,9	213,1
%%	9,6	7,5	5,5

Nagu näha, seisid tööstussaaduste väljaveos 1923. aastal esikohal Inglise (18,1% üldväljaveost), 1924. aastal asus tema asemele Saksamaa (20,8%), 1925. aastal aga juba Nõukogude Liit (26,2%); sama olukord jääb kahtlemata püsima käesolevalgi aastal, sest kuni 1. juulini k. a. moodustas tööstuslik väljavedu sinna umbes 45% tööstussaaduste üldväljaveost.

Kõik Eesti tööstussaaduste müügiturud võib jagada järgmisse kolme rühma: idaturud — Nõukogude Liit ja kauge-ida turud, lääneturud — seni peamiselt Saksamaa ja Inglise ja lõpuks naaberriikide turud — Läti, Soome, Leedu, Poola ja ka Skandinaavia riigid. Et aga alles 1925. a. peale viidi läbi täpne statistiline arvestus välja-

veomaade suhtes, siis piirdume möödunud aasta andmetega:

	Tööstuslik väljave- vedu (miljonites markades)	0,00-es tööstus- likust üldvälja- veost
Ida-turgudele	1.024,3	26,2
Lääne-turgudele	1.633,4	41,7
Naaberturgudele	1.253,9	32,0
Muudesse riikidesse*)	2,7	0,1
Kokku	3.914,3	100

Neist andmetest on näha, et esikohal asuvad lääne-turud, kellele langeb umbes 2/3 tööstus-
saaduste üldväljaveost. Üksikuist väljaveokaupa-
dest lähevad neile turgudele pea kõik (98%) puu-
tööstuse-saadused, peamiselt Inglismaale, kus
nõudmine nendest on alalise iseloomuga. Samuti
läheb sinna peaosalt tulitikkudest (üle 90%), kus-
juures Inglismaa kõrval seisavad silmapaistval
kohal Ameerika Ühisriigid (umbes 30% väljaveost
sinna). Kuid tulitikkude väljaveo väljaveadete
suhtes tuleb olla tagasihoidlik, sest ei ole kelle-
legi saladuseks, et võistlejatelt tarvitatakse kõik
abinõud Eesti kauba diskrediteerimiseks, meie
täielise passiivuse juures. Edasi läheb lääne-
turgudele suur osa (umbes 45%) tekstiilsaaduste
ekspordist; peaosalt (ligi 90%) läheb Saksamaale,
kust osalt reek-porteeritakse mitmele maale, mõ-
nel juhul iseigi Nõukogude Liitu.

Üldiselt võib konstateerida, et tekstiiltööstus
on lääne-turgude võitmisel saavutanud teatud
konkreetsed tagajärjed. Edasi läheb lääne-turgu-
dele veidi rohkem kui 1/4 väljaveetavast tsemen-
dist, kusjuures peaosalt langeb Ameerika Ühis-
riikidele, kus, võib olla, õnnestub leida alaline ja
väga suur turg Eesti tsemendile. Lõpuks, paberi-
tööstus mahutab lääne-turgudele ainult 1/8 oma
ekspordist ja jällegi peaaugulikul Saksamaale,
kust viis osa reek-pordiks läheb, ja osalt ka
Inglismaale.

Naaberriikide turgudele satuvad enamjaolt
tekstiilkaubad — üle 1/2 nende kaupade üldvälja-
veost ja 78% tervest Eesti väljaveost neile turgu-
dele; kõige suurem on väljavedu Läti, Daani ja
siis Rootsi. See nähtus väärib tõsiselt tähelepanu
turu konjunktuuri selgitamiseks, sest kindlate
sidemete loomine nende turgudega omab mitme-
kõlge tähtsuse naaberriikide kooselus. Muu-
seas väärib erilist tähelepanu, et just neile tur-
gudele minevate kaupade assortiment on mitme-
kesisem kui lääne- ja idaturgudele minevate ma-
Need turud on peaarvitajaks Eesti tsemendile —
70% tsemendi üldväljaveost läheb peamiselt
Rootsi, Läti ja Soome; viimasesse neist saadeti

ka gipsi ja telliskive, kogusummas 24 miljoni mk.
eest. Kui imelikki ei ole see, kuid neile turgu-
dele läks paberikaupu 45 miljoni Emk. eest (4%
paberi üldväljaveost), enamjaolt Rootsi. Muude
kaupade väljavedu neile turgudele kandis suure-
malt osalt juhtusliku iseloomu, ja igatahes tal
pole seni miski tõsist tähtsust. Näiteks veeti
Läti külmetus- ja põllutöömehesinaid ning riistu
10,2 miljoni mk. eest — see on ainus aktiivne
ülesastumine metallitööstuse saaduste väljaveo
alal; samasse veeti 3 miljoni mk. eest muusika-
riistu. Soome veeti 5 miljoni mk. eest vineerist
tootepõhju ja 1 1/2 miljoni mk. eest tallanahka;
Daanis leidsid turgu Eesti tkud, 10 miljoni mk.
väärtuses, Leetu saadeti telefoniaparaate 1 1/2 mil-
joni mk. eest jne. — Nii siis on naaberturud täht-
saks põhjaluseks meie tekstiil- ja tsementtöö-
tustele.

Idaturuks on meil praegu ainult Nõukogude
Liit, kuna teistele lähema, kesk- ja kaugeida tur-
gudele pääsmiseks pole Eesti tööstus katseidki
teinud, kuigi nad väärivad tõsiselt tähelepanu. Sin-
na mineva väljaveo peakaup — paber — moo-
dustas 1925. aastal 83% selle kauba üldväljaveost
ja 92% tööstuslikust väljaveost Nõukogude Liitu.
Pidades silmas asjaolu, et Eesti paber võitis en-
dale selle turu ilma igasuguste eriliste soodus-
tusteta välja-põlt ja edukalt on suutnud kannata-
da välja ülitugevate võistlejate konkurentsi,
võib Nõukogude Liitu lugeda tema loomulikuks
turuks. Seejuures tuleb tähendada, et mitte ai-
nult Eesti töösturitele pole ostarbekohane müüa
paberit Nõukogude Liitu, vaid ka Nõukogude or-
ganisatsioonidel on kasulik ja soodus osta just
Eesti paberit. Kuna Nõukogude Liit sunnitud on
veel paljusid aastaid vedama sisse paberit, siis
võib Eesti paberitööstust pidada turult kindlusta-
tuks. Veidi teises olukorras asuvad teised töös-
tusharud. 1925. aastal hakati Eestist Nõukogude
Liitu välja vedama ka tekstiilkaupu ja tallanahka.
Käesoleva aasta esimesel poolel veeti meilt sinna
174 miljoni mk. eest tekstiilsaadusi, s. o. 25%
tekstiilkaupade üldväljaveost. Meie tekstiiltöös-
tus on küll täiesti kohastunud Nõukogude turu
tarvidustele, kuid võistlejad on tal kardetavamad
kui paberitööstusel; sõlmitud sidemed on veel
võrdlemisi nõrgad, ja seepärast tuleb nende rõ-
vendamise eest hoolitseda. Sarnane on lugu ka
tallanahaga, mida sama aja jooksul Nõukogude
Liitu välja veeti 146,5 miljoni mk. eest. Pealegi
sel tööstusharul peale Nõukogude Liitu pole teisi
turge olemas ja suudetaksegi vaevalt leida.

Üldiselt avaldab tööstusliku väljaveo tõus
Nõukogude Liitu tugevat mõju tööstusliku välja-
veo üldisse seisukorda suurtena muudatustena.
Kui praegu väljakujunenud olukord, kus idaturgu-

*) Siia kuuluvad: Türgi, Bulgaaria ja Ru-
meenia.

dele, s. o. Nõukogude Liitu, pea sama palju vee-
takse välja kui kõigile teistele kokku, kindlamaks
muutub, ja hoolt kantakse sinnaveetavate kaupade
assordimendi suurendamise kui ka väljaveo laiend-
damise eest teistele idaturgudele, peale Nõukogu-
de Liidu, siis kõige selle tagajärjel suureneb üldise
tööstussaaduste väljavedu ja selle osa tähtsus
Eesti rahvamajanduses, ja samal ajal tugevneb
Eesti tööstuse sisemine jõud, mis võimaldab edu
võitluses teiste, uute turgude avamise eest. Teiste
sõnadega, üht turgu teistele seada vastu ei ole
õige — edu ühel turul on edukuse eelduseks teiste
turgudel. Kõik need asjaolud peaksid sun-
dama neid, kelle kohuseks on see, tegema õiged
järelmused majandus- kui ka üldpoliitikas.

Ülaltoodud andmete ja arutluste kokkuvõt-
tena võib konstateerida, et vaatamata meie pri-
mitiivsele tööstuspoliitikale ja kapitalivaesusele,
mis takistab organiseerimistöde laialdast korral-
damist turgude avamise alal, on tööstuslik välja-
vedu saanud üheks tähtsamaks teguriks Eesti
rahvamajanduses, ja väliturgude võitluses saa-
vutatud edu on reaalseks aluspõhjaks edaspidi-
selle, samasuunalisele pealetungi-tegevusele, mis
nõuab palju rohkem aktiivsust kui organiseeri-
mistöös nii tööstuspoliitikaski. Milles see peab
konkreetselt avalduma, — selle küsimuse juures
peatun teisel korral.

R. Renning.

Veel kesk- ja väiketööstuse laenufondist.

„Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ eelmisest
numbrist (nr. 13) jäi ruumi puudusel toimetuse
järelmärkus väljaspoolt avaldamiseks saadetud
artikli „Mõelgem järele“ kohta välja. Kõik arti-
kulis avaldatud mõtted ei lange Koja seisukohaga
ühte. Artikli valesti tõlgitsemise ärahoidmiseks
avaldame järelmärkuse siin.

*

Kesk- ja väiketööstuse krediitküsimuse la-
hendamine on üks esimestest Koja, eriti viienda
sektsooni, ülesannetest olnud. Odavaprotsendi-
lise riikliku kesk- ja väiketööstuse laenufondi
asutamises nägi Koda ja viies sektsioon selleks
ratsionaalsema tee.

Meie tööstuse edenemist takistavad ebasood-
sad krediitvõimalused. Diskontoprotsent era-
pankadest võetud laenude pealt, kui diskontoga
seotud kulud, komisjon jne., juure arvata, tõu-
seb vahel isegi 20 protsendist kõrgemale. Aru-
saadav, et sarnase laenu abil tööstus arenda-
da ei saa, vaid ta on ikkagi ainult häda-
abinõuks, millest igal võimalikul korral tuleb
hoiduda. Seda krediiti võib pidada soodsaks vast
ainult spekulatiiv iseloomuga äriilistele ettevõ-
tetele.

Tarviduse korral ei saa meie kesk- ja väike-
tööstuse ettevõtted sagedasti ka ülemaanimeta-
tud tingimustel laenu, kuigi teatava töö teosta-
miseks sarnanegi kallis krediit kasulik võiks
olla. Kesk- ja väiketöösturid ei ole alalised
panga klientid, miks pangad sagedasti neile
vastu ei tule. Kesk- ja väiketööstur ei vaja ala-
list krediiti, vaid vajab seda üksnes suuremate
tellimiste läbiviimiseks, hooaja kauba valmista-
miseks või hooaja tööde teostamiseks — ühe sõ-
naga vajab tegevuskapitali suuremate ja erakor-
raliste tööde ja ülesannete teostamisel.

On selge, et kõik kesk- ja väiketöösturid lae-
nufondist laenu ei või saada. Esiteks on laenu-
fondi jaoks mõeldud summa, s. o. 60 miljonit
marka, liig väike kõikide rahuldamiseks. Selle-
pärast asus K.-t.-koja viies sektsioon seisuko-
hale, et laenufondist tuleks üksnes lühikeseaja-
lisi laene anda ja sedagi ainult täiesti elujõulis-
tele kesk- ja väiketööstuse ettevõtetele tellimiste
täitmiseks või sarnase sesooni-kauba valmistami-
seks, mille turg täiesti kindlustatud. Teiseks
tuleb laenude andmisel suurimat rõhku panna
sellele, kas laenusooviija ettevõtte Eesti oludele
vastab, kas tööd antud momendil ja küllaldaselt
olemas, ja tulevikus, kas sissesead ja ette-
võtja isiklik tublidus ettevõttele edukalt töötä-
mist kindlustab ning kas tööheadus ja hind
võistlusvõimelised.

Praegu panevad pangad laenuandmise juures
pearõhku sellele, kas laenusooviija küllaldaselt
heade ja kindlate pantide ehk vekslitega laenu
suudab kindlustada. Kui aga laenufondist laenu-
andmise juures kõige pealt laenusooviija töövil-
jakus ja töövõime vaekausile heidetakse, ühe sõ-
naga Koja poolt ülesseatud nõudmised esitatakse
ja alles teises järjekorras otsustatakse, kas pak-
kutud kindlustused tarvilikul määral laenu kind-
lustavad, siis osutub laenufond kasulikuks meie
kesk- ja väiketööstusele ja rahvamajandusele,
siis ei lähe laenuid „kiratsevate ja
nii-kui-nii surmale määratud liigsete
ettevõtete kätte.“

Otstarbekohase krediitpoliitika ajamisega
võime elujõulistele parematele ettevõtetele abiks
olla nende kasvamisel ja arenemisel. Elujõue-
tuud ettevõtteid ei tule laenude abil vee peal
hoida: seda ei suudagi laenude abil teha, nad
tulevad jätta saatuse hooleks.

Meie valitsusasutused ja avalik arvamine jagavad täiel määral Koja seisukohta selles, et kesk- ja väiketööstusettevõtted meil on tarvilikuks ja kasulikuks rahvamajanduse osaks; sellepärast pooldatakse üldiselt laenufondi asutamist ja kaubandus-tööstusministerium on asja omaks võtnud.

Vabariigi valitsus esitas riigikogule kaubandus-tööstusministeriumi lisa-eelarve, milles laenufondi asutamiseks Koja poolt ettepanud summa — 60 miljoni marka — oli üles võetud. Lisa-eelarve esitati mõni päev enne riigikogu

suvist puhkust. Kuna ajapuudusel laenufondiseadust arutusele ei võetud, lükkas riigikogu ka kaubandus-tööstusministeriumi lisa-eelarve esitatud kujul tagasi; seega jäi laenufondi saatus riigikogu poolt enne puhkusele minekut otsustamata. Nagu meile teada, tahab kaubandus-tööstusministerium seadust sügisel uuesti riigikogule esitada.

Loodame, et riigikogu samuti nagu meie valitsusasutused ja avalik arvamine asja küllalt tähtsaks peab ja sügisel laenufondi asutamise jaatavalt otsustab.

9. rahvusvaheline töökongress.

(Teine meretöö-kongress.)

Ins. E. Masik, Eesti laevaomanikkude esitaja kongressil.

(Järg.)

Sellele kongressile olid koondatud ainult meremeeste töö küsimused, vastavalt esimese töökongressi otsusele Washingtonis, mille alusel meremeeste tööküsimused eraldati teistest. Juba 1920. a. oli Genuas esimene merekongress, kus vastu võeti mitmed konventsioonid ning üles võeti praegusel kongressil arutusele tulevad küsimused. Samuti otsustati seal asutada tööhüüri juhatuse juures „pariteetlik merekomisjon“, kes koosneks viiest laevaomanikkude ja viiest laevameeste esitajast ja kelle ülesandeks oleks abiks olla küsimuste ettevalmistamiseks merekongressidele. Samuti oli sel kongressil arutusel ka 8-tunnilise tööpäeva ülevõtmise küsimus, kuid lükkati tagasi.

Teine merekongress oli 8. töökongressi otsekoheseks järeltulijaks ning tõmbas kokku samuti 39 riigi poolt üle 260 esitaja ja eksperdi. Kuid ligemalt vaadates esitajate koosseisu peab tunnustama, et see merekongressi tarvis oli liig puudulik. Väga paljud valitsused, õieti kaugelt suurem osa, jätsid 8. kongressi esitajad ka sellele kongressile, samuti kui tööliste esitajad. Et aga 8. kandi rohkem üldiseloomu, siis oli esitajate hulgas vähene protsent mereasjanduse tundjaid. Samuti paistis otsekohe silma, et tööliste esitajad merekongressil suuremalt osalt olid tööliste üldorganisatsioonide poolt, kuid mitte meremeeste organisatsioonide poolt, mis sellega seletatav, et Amsterdami internatsionaal ja kuivamaa organisatsioonid nähtavasti ei või sallida, et meremehed oma rada võiksid käia. Selle tagajärjel oli isegi Inglismaalt meremeeste esitajaks ametiühisuste kongressi esimees hra. Pugh, kuna aga Inglise meremeeste liidu esitaja kõrvale oli jäetud, mille kohta liidu esimees hra Havelock Wilson protesti avaldas, mis eriti silma-

paistev selle poolest, et temal Inglise meremeeste ees õige suured teened. Nagu pärastitel läbirääkimistel selgus, oli Wilsoni kõrvalejätmise põhjuseks see, et ametiühisuste mehed ta väga leplikult leidsid olevat. Nii tuli siis, et tööliste esitajate hulgas oli vaevalt 1/3 meremehi või nende liitude esitajaid, kuna teised olid üldkuivamaa organisatsioonide poolt. Selle vastu olid aga töandjate poolt vähemalt kõikidest riikidest, kellel merega kokkupuutumist, tähtsal määral mobiliseeritud laevaomanikkude jõud, eriti Inglismaalt, Prantsusmaalt, Saksast, Hollandist, Skandinaaviast (peale Soome), Jaapanist. — Sarnase koosseisu juures algas selle kongressi töö, kus päevakorras oli büroo poolt esitatud kolm konventsiooni:

- 1) Meremeeste teenistuslepingu tingimuste rahvusvaheline kodifitseerimine.
- 2) Meremeeste kodumaale saatmise ja
- 3) Meeste distsiplinaar- ja üldkaristuste konventsioonid ning

Meremeeste töö inspeksiooni põhimõtete kindlaksmääramise rekomendatsioon.

Kohe kongressi algul selgub, et õhkkond töötamiseks osutub õige kuumaks, millele õli peale valab veel nimetatud delegatsioonide koosseis ja mõned büroo poolt astunud sammud. Laevaomanikkude esitajad esinevad kohe esimesel koosolekul Inglise esitaja hra Curtbert Laws' kaudu kollektiivse teadaandega, et büroo ei ole õieti talitanud nimetatud kolme konventsiooni kava valimistamisel, sest et pariteetliku merekomisjoni poolt ühendati kõik need kolm küsimust üheks konventsiooniks ning töötati välja vastav kava, milles laevaomanikkude ja laevameeste esitajad kokku leppisid. Sellepärast nõuavad laevaoma-

nikud, et konverentsil arutusele võtmisel tuleks need kolm konventsiooni ühendada, aluseks võtta nimetatud komisjoni kava ning arutamiseks valida üksainus komisjon. See ettepanek tekitab vastuvaidlemisi büroo direktori, tööliste ning mitme valitsuse esitaja poolt, kes tähelepanu juhvavad, et vormiliselt büroo on öieti lalitanud ning asja arutamisel võib kõiki parandusettepanekuid teha. Laevaomanikud jäävad oma ettepanekuga vähemusse ning valitakse neli komisjoni küsimuste läbikaalumiseks ning üks ühtlustuskomisjon ühiste peatükkide läbivaatamiseks.

Komisjonides algab nüüd kibe töö, millejuures laevaomanikkude esitajate poolt kümnete-kaupa parandusettepanekuid tehakse, arvesse võttes, et büroo kavad sisaldavad kõikides konventsioonides liig kaugele minevaid, liig detailseid ettepanekuid. Ka mereriikide, Inglise, Jaapani, Saksa, Skandinaavia, esitajad teevad õige palju parandusettepanekuid, mis kõik sinnapoole on sihitud, et konventsioonidesse ei võetaks niisuguseid mõtteid, mis nende praeguste seadustele kuidagi vastu käiksid. Peale selle on eriti laevaomanikkude ettepanekute püüe korraldada konventsioonidest kõik kaugeleulatuvad detailid, piirdudes ainult üldpõhimõtete määramisega, kuna detailid jätta iga maa seaduseandluse hoolde. Niiviisi kestavad vaielused üksikute peatükkide juures õige kaua ja ägedalt, ei puudu isegi momente, kus laevaomanikud kõne alla võtavad küsimuse, kas ei oleks parem üldse konverentsilt lahkuda. Esimesed kaks peatükki, mis määravad ära konventsioonide ulatuse, nõuavad üksi üle nädala vaielusi. Lõpuks saadakse siiski hääletamiste abil nii kaugele, et konventsioonid komisjonidest peakoosolekule pääsevad, kuid kõik väga muudetud ning kärbitud kujul, eriti kodumaalesaatmise- ning distsipliini-konventsioon. Viimane kukub konverentsil lõplikult läbi, nähes päevavalgust ainult rekomendatsioonina.

Üksikute juure üle minnes nimetame esiteks, et üldosas, konventsioonide ulatuses, suured muutused ette võeti. Büroo kava järele pidid kuuluma konventsioonide alla kõik merelaevad üle 100 reg. tn. Konverentsi poolt vastuvõetud kujul visati aga laevaomanikkude ja mitme valitsuse ettepanekul veel välja: rannasoit-kodumaa sadamate vahel, kalalaevad, lõbusõidulaevad, administratiiv-laevad ja ligisõit (Home Trade, Inglismaal näiteks Inglise ja kontinendi sadamate vahel), — viimane iga riigi otsustamisel. Eriti toetab Inglise valitsus kõikide nende laevaliikide väljajätmist, mis ka Skandinaavia ja paljude teiste mereriikide poolehoidu leiab.

Konventsioonide sisu juure minnes peatume esiteks kodumaalesaatmise-konventsiooni juures.

Siin oli büroo kava laevaomanikkudele täiesti vastuvõtmatu, sest nägi ette, et laevamehe peab lahtilaskmise (mitte tema süü) või lepingu lõppemise korral alati saatma tagasi riigi või laeva kulul sinna sadamasse, kust ta peale munsterdati, samuti kodu- kui ka välismaal, samuti oma kui ka võõra riigi alama. Komisjon pidi nädalapäevad tööd tegema enne, kui suudeti seda põhimõtet kristaliseerida, näidates ära büroo kava absurdsed järeldused. Lõplikul kujul võeti konverentsi poolt vastu see konventsioon järgmistel põhimõtetel:

Meremehel on õigus tagasisaatmiseks munsterdamise või kodumaa sadamasse, kui ta lahti lastud teenistuse kestvusel või lepingu lõpul.

„Kojusaadetuks loetakse meremees, kui ta on maha munsterdatud kodumaal või munsterdamise või selle naabruse sadamas.

Seda õigust ei ole meremehel, kes on peale võetud mitte oma kodumaa sadamas.

Kojusaatmise kulusid ei või panna mehe peale juhtumisel, kui ta lahti lasti mitte tema süül, vaid haiguse või muul temast olenematul põhjusel.

Iga riik vastutab kojusaatmise järelevalve eest ning annab tarbekorral selleks avanssi.“

Ka sarnasel kujul sisaldab see konventsioon põhimõtteid, mis paljudele riikidele koguni vastuvõtmatud. Eriti kojusaatmise võimaldamine juhtumisel, kui mees teenistuse lõppemisel vastastikku kokkuleppel lahkunud või jooksiku kojusaatmisel jne. Samuti riigi kohustus avansi andmiseks. Eriti läheb konventsiooni mõte lahku nii mõneski osas Skandinaavia uute seaduste põhimõttest.

Selle konventsiooni arutamisel samuti komisjonis kui ka üldkoosolekul paistis eriti silma Inglismaa püüd võtta konventsiooni kõik need kohustused, mis nende seadustes olemas, ilma et lubada mõnd uut põhimõtet, mis sellega vastolus.

Ehk küll konventsioonis ka detailid on jäetud üksikute riikide seaduste otsustada, siiski näitab tema elluviimine, vähemalt paljudele riikidele, nagu Skandinaavia, kus alles paar aastat tagasi ühine meremeeste seadus anti, raske olevat teostada. Teine, teenistuslepingu tingimuste konventsioon, äratas oma mõtte poolest eriti laevaomanikkude hulgas imestust, eriti sarnasel detaileeritud kujul, nagu ta oli kavatsatud, sest töö tingimused ja kohalikud kombid näivad veel üle maailma niivõrd mitmekesised ning väljaarenematud, et rahvusvaheline sidumine raske näib olevat. Näiteks kuski Indias või Lõunamere saarestikus on koguni teised olud kui Põhja-Skandinaavias. Selle tõttu nõudsid laevaomanikud ka sellest konventsioonist detailide väljaheitmist, jättes rohkem vabadust üksikuile rahvastele. See ei läinud

aga kõigis asjus korda, ning konventsioon sisaldab kokkuvõetult järgmist:

„Iga laevamehega peab olema kirjalik leping, mis tuleb alla kirjutada ametliku esitaja juures ning tema poolt tunnustada. Lepingu tingimustega peab võimalust andma tutvuneda laevamehel või tema esitajal. Leping peab sisaldama tingimata nii- ja niisugused punktid (üles loetud 11 punkti, nende hulgas näiteks — laevameeste arv laeval, aasta jooksul puhkus, kui see ette nähtud jne.). Edasi teenistuse lõpetamise, ülesütlemise jne. tingimused. Tingimused, millistel laevaomanik võib mehe enne teenistuse lõppu lahti lasta või mees ise lahkuda, olid ka kavas täpselt ette nähtud, kuid jäeti konverentsi poolt iga riigi seaduseandluse hooldeks. Konventsioon keelab ära mehe lahtilaskmise tunnistuses teha märkust tema teenistusekohustuse täitmise kohta laeval (ka siis, kui ta soovib) jne.

Üldiselt ei sisalda see konventsioon peale mõne üksiku väikema punkti midagi, mis ei oleks kokkukõlas hariliku Euroopa praktikaga sel alal. Kuid üldse näitab sarnase rahvusvahelise konventsiooni mõte olevat arusaamatu, sest et siin tegemist on küsimustega, millel puudub rahvusvaheline ulatus, konventsiooni kaudu aga asjata seotakse ning küsimuse arenemisele vastavalt iga rahva nõuetele takistusi tehakse. Päästab vahest ainult see asjaolu, et eriti see konventsioon kubitsõb lausetest „nagu kindlaks määratakse rahvuslikus seaduses“, sellega jättes peaaegu kõik detailid vastava maa seaduse hooldeks.

Kolmas — distsiplinaar- ja kriminaalkaristuste konventsioon — oli öieti büroo poolt väga pealiskaudselt välja töötatud, tahtes lahendada neid suuri küsimusi rahvusvahelises ulatuses mõne paragraafiga, tahtes luua mõnesugused garantiid distsiplinaarkaristuste tarvitamisel. Kuid küsimuse arutamisel komisjonis selgus, et siin vaated ning arusaamised liig lahkumisevad. Mitmete riikide esitajad seletasid otsekoheselt, et see küsimus sugugi veel nii küps pole, et teda rahvusvaheliselt võiks ühtlustada. Tööliste esitajad olid poolt nõudsid jälle distsiplinaarkaristuste piiramist, samuti nagu eriti jooksikutele karistuse vähendamist. Oli kõhe näha, et kõikides neis küsimustes valitsevad üldiselt veel liig lahkumisevad arvamusel, mille järelduel konventsioon koguni kärbiti, jättes küsimus peaaesjalikult vastavate maade seaduseandluse hooldeks ning ära märkides ainult mõned üldpõhimõtted, nagu: „Teenistuslepingust ja teenistuskohustustest karistused võivad olla distsiplinaar- ja kriminaalsed; kedagi ei või maal arreteerida ilma vastavate võimude korralduseta; distsiplinaarkaristuste kohta peab olema vastav protokoleeritud ülekuulamäne; inihühitust ei tñhi olla jne.“

Nagu ülal öeldud, kukkus see kava eelhääletamisel esiteks konventsioonina läbi ning lõpuhääletusel kukkus koguni läbi. Üldmulje jäi aga niisugune, et see küsimus jääb esialgu iga riigi enese reguleerida.

Lisaks rekomendatsioonile võeti veel vastu büroole sooviavaldus, et ta jooksikute küsimuse võtaks ligemale uurimisele ning esineks sellega ühel järgneval konverentsil.

Ainuke büroo ettepanek, mis vähemate muudatustega pääsis, oli „meremeeste töö inspektsiooni üldpõhimõtete rekomendatsioon“.

Siin oli suuremateks muudatusteks see, et soovitatakse iseseisvat inspektsiooni, mis peaks kontakti alal hoidma tööstuse inspektsiooniga ning võimalikult alluma üldkeskkohale, ka visati välja töötaja inspektsiooni allakriipsutamine, samuti kui inspektoritele otsekohese õiguse andmine äärmistel juhtumistel laeva sadamas kinni pidada, mnda võib teostada ainult vastavate ametivõimude kaudu.

Vastuvõetud kujul soovitatakse igale liikmele sisse seada meremeeste tööinspektsioon kompetent isikute-t, kes võivad igal ajal ilmuda laevameeste tööd inspekteerima, kes võivad üle kuulata mehi ja juhte, kellele võib kaebustega esineda, kes peavad vastavat statistikat korraldama jne. Üldiselt on see rekomendatsioon rajatud tööstuse inspektsiooni rekomendatsiooni põhimõtetele vastavate muudatustega. Kuid et rekomendatsioon ei kohusta kedagi tingimata sarnast inspektsiooni teostama, vaid jätab vabaduse laialdasemaks tegutsemiseks, siis ei ole temal muidugi sarnaseid tagajärgi nagu oleks konventsioonil.

Tähtsatest otsustest, mis konverentsi poolt vastu võeti, oleks veel nimetada pariteetliku merekomisjoni ümbervalimine ning resolutsioon meremeeste töötaja küsimuse ülesvõtmiseks 1928. aasta konverentsi päevakorda.

Merekomisjoni valiti järgneva kolme aasta peale viis laevaomanikkude ja viis tööliste (meremeeste) esitajat ühes nelja asemikuga. Valiti kõigi tähtsamate mereriikide, muu hulgas ka Skandinaavia esitajad, kellega meie laevaomanikkude esitajad konverentsil koos töötasid ning seda ka tulevikus kavatsevad teha.

Meremeeste töötaja reguleerimise küsimus, mis 1920. a. Genua konverentsil läbi kukkus, võeti nüüd jälle tööliste poolt üles sellega, et Belgia esitaja hra Mahlman esitas vastava resolutsiooni, kus palutakse bürood küsimust uurimisele võtta ning 1927. a. konverentsil arutusele panna.

Vastavas komisjonis ning büroo juhatuselga läbiarutamisel muutis aga resolutsiooni esitaja

seda selles mõttes, et juhatust palutakse mere-meeste tööaja reguleerimise küsimust uurimisele võtta ning pariteetliku merekomitee arvamisi ära kuulates 1928. a. konverentsi päevakorda võtta.

Selle resolutsiooni tagamõte seisab muidugi 8-tunnilise tööpäeva ettevalmistamises laevadel, mille töitu laevaomanikud kategooriliselt selle vastu võtmine vastu astuval näidates, et eriti praegune aeg, mis ka ligemal aastatel laevaomanikule midagi head ei too, ei luba sarnaseid lisakjorda laevade peale panna, mida järeldaks 8-tunniline tööpäev, Norra esitaja, härra Odffjell, näitas, et Norras üksi 8-tunnilise tööpäeva sissetoomine laevades tähendaks umbes 70 milj. krooni lisakulusid aastas, mis praegusel majanduslikult raskel ajal oleks lubamatu, sest need kulud langevad lõppude lõpuks tarvitajate kaela. Ka järeldaks 8-tunniline tööpäev kõikidel laevadel ruumide ümberhitamist. Vastu räägivad kõikide tähtsamate maade laevaomanikud. Vastu räägib ka Inglise valitsus. Tööliste esitajad omalt poolt seletavad, et tööaja küsimuse ülevõtmine ei tähendavat sugugi 8-tunnilise tööpäeva küsimust, vaid tööaja reguleerimist ning aja paremini kasutamist. Seletatakse ka, et pole sugugi tarvis meeskonda suurendada, kuna aja ratsionaalsem kasutamine lubavat vähem meeskonda kurnata. Inglise tööliste esitaja ei saa sellejuures isegi mööda ebaõnnestunud nimetamisest mere-mehi „orjadeks“, mis esile kutsub mitmelt poolt, ka Inglise valitsuse esitajalt, protesti ja imestust. Sellejärele kui veel Prantsuse valitsuse esitaja, kes ühtlasi tööbüroo juhatuse esimees, küsimuse ülevõtmist teatab ning mitmelt poolt seletatakse, et see ei tähenda veel 8-tunnilist tööpäeva, võetakse resolutsioon hääleteenamusega vastu, nii et 1928. a. näitab, mis siin on mõeldud.

Konverents kuulab veel ära ja võtab teadmiseks pariteetliku merekomisjoni erikomitee aruande laevameeste eest hoolitsemise kohta sada-

mates, kus soovitatakse mitmesuguseid abinõusid varitsevate hädaohude — nagu — suguhai-guste, spekulantide, joogimajade jne. eest hoidmiseks. Soovitatakse komiteel tööd jätkata ning resolutsioonid ligemal ajal vastava leppe kujul esitada.

Konverentsi presidendiks oli Inglise esitaja Viscount Burnham, kes juba kaht konverentsi ennem oli juhatanud ning oma külma vere, takti ja täpsusega otse eeskujulikuks juhatajaks osutus, mida kõik ühemeelselt konverentsi lõpul tunnustasid.

Üldmuljes tervet konverentsi tööd kokku võttes võib öelda, et see kandis võrdlemisi närvilist iseloomu ning saavutatud tulemused näivad olevat kaunis väikesed, mille põhjuseks kahtlemata konverentsi ebakohane koosseis ning teiselt poolt tahmine eriküsimusi käsitada liig üldisest vaatepunktist. Ka näib olevat koguni ebaktiline püüe peale sundida üksikutele riikidele ja rahvastele niisuguseid põhimõtteid, millel üldiselt vähe tähtsust, kuid mille teostamine üksikutele juhtumistele raskustega seotud. Rahvusvahelised konventsioonid peaksid küll piirduma rohkem suuremate põhimõtete, hoidudes igasugustest detailidest, sest ei ole vist küll aeg nii kaugele arenenud, et võiks harilikke seadusi kodifitseerida rahvusvahelises ulatuses.

Ei saa ka nimetamata jätta üht tähelepanuväärilist nähtust, mille alusel suurriigid kindla sihiga tegutsesid — konventsioonidesse sisse võtta ainult seda, mis nende seadustele ja praeguste kohustustele vastavad, neid võimalikult kõhvide riikide kohta maksma panna püüdes. Kuid ka vähemad riigid peaksid sama täpselt järele kaaluma, kui võrd nende kõik need põhimõtted praeguses arenemise seisukorras vastu võetavad. Sest riike ja rahvaid saadavad neil konverentsidel kaugeltki mitte ainult humanitaarpõhimõtted, vaid vastava rahva majanduslik seisukord ja tuleviku väljavaated.

Stettiini kaubandus-tööstuskoja tegelased Tallinnas.

Kesknädalal, 18. augustil s. a., kell 5½ õhtul jõudis a.-l. „Ariadnega“ Tallinna 24 Stettiini tegelast kaubandus-tööstuse alal dr. Töpfferi, Stettiini kaubandus-tööstuskoja esimehe, juhatusel. Külalistega ühes sõitis ka ajakirjanik Meyer-Wehlack, keda loetakse heaks Ida-Euroopa majandusolude tundjaks. Ekskursioonist võttis osa esitajaid pea igalt Saksa tööstusalalt, samuti ka mitme suurema speditsoonidari poolt, nagu konsul Vallbrecht (sped.-äri Th. Lindeberg), hra

Kühnke, konsul Günther (sped.-äri Schreyer ja Co), hrad Ewald ja Riedel, samanimeliste speditsoonidari omanikud Stettiinist jne.

Ekskursiooni tegi kaasa ka Stettiini sadama direktor Hantke, linna ehitusnõunik Fabricius, paberitööstuse direktorid Avé-Lallement ja Gottstein, pangadirektor Semmelhack ja palju teisi tähtsamate kaubandusliikude ning tööstusliikude ettevõtete eesotsas seisvaid tegelasi.

Ekskursiooni ülesanne oli — Balti riikide ma-

janduoludega tutvumine, kokkupuutumine siinsete majandusringkondadega ja nendega lähimate sidemete loomine.

Sadamasse külalisi vastu võtna olid ilmunud kaubandus-tööstuskoja esimees hra Joachim Puhk, koja abiesimees hra Roenwald, juhatuse liikmed hrad Kolts ja Peterson ja börsikomitee poolt hrad Rosen ja Rosenkrantz.

Õhtul kell 9 oli korraldatud kaubandus-tööstuskoja ja börsikomitee poolt „Seltskondlikus Majas“ külalistele õhtu õök, millest peale Stettiini külaliste ja kaubandus-tööstuskoja ning

Dr. H. Töpffer,
Stettiini kaubandus-tööstuskoja president.

börsikomitee esitajate osa võtsid ka rahaminister L. Sepp, kaubandus-tööstusminister K. Kornel, Saksa saadik Eestis minister Frank ja Tallinna kaubanduse ja tööstuse ettevõtete, pankade ja ajakirjanduse esitajad.

Eesti kaubandus-tööstuskoja nimel tervitas külalisi koja esimees hra J. Puhk, üteldes oma kõnes järgmist:

„Eesti kaubandus-tööstuskoja presidendina on mul au tervitada minu auväärt külalisi, Stettiini kaubandus-tööstuskoja esitajaid. Eesti Kaubandus-tööstuskoda on alles noor ettevõtte; oma tegevust alustas ta alles poole aasta eest. On arusaadav, et selle lühikese aja jooksul ei ole ta tegevus suutnud veel areneda välja, seda enam, et meil puuduvad sel alal kogemused ja traditsioonid, mida teil, austatud külalised, Saksamaal küllaldaselt. Vabanedes ida mõjust seisid Eesti kaupmeeskond ja samuti töösturid ülesande ees luua endale asutus, mis vastaks Lääne-Euroopale.

Venemaal, tsaari ajal, olid niisugused ise-

seisvad instituudid, nagu neid Lääne-Euroopas aastasadadid olemas, peaaegu tundmatud. Mul on heameel siinkohal tohtida kinnitada, et Balti rajariikide kultuur seisib hulga kõrgemal arene-miseastmel kui Venemaal ja et sellel põhjusel Baltimaad kui riiklikult nii ka omavalitsuslikult on võinud töötada edasi võrdlemisi kiiresti.

Minul on veel eriti rõõm tõendada, et meil vana Tallinnas — Hansa linnas — kaupmeeskonnas ja töösturite hulgas on hoidunud alali kumbed, mis pärit Hansa ajast. Kaubandus-tööstuskoja asutamine Eestis on kindlustuseks selleks, et siinsed huvid pole idasse, vaid läände.

Tallinn on Eesti vabariigi äriliseks keskkohaks. Üle poole suurettevõtteist asub Tallinnas ja kui Tallinn maailmasõja ja vabadussõja tagajärjel veel küllalt pole kasvanud, on siiski Tallinna ärielu — küllalt elav, mida teiegi võite tõendada, kui tutvunete lähemalt linnaga. On kindel, et Tallinna sadam talvekuudel on sillaks ida ja lääne vahel ja Stettiini ja Hamburi laevad tunnevad siia teed väga hästi. Ma loodan, minu austatud külalised, et teie külaskäik aitab muuta veel elavamaks ja viia õitsele sõbralik-ärilist läbikäimist teie auväärt linna ja meie riigi vahel.“

Järgmisena kõneles börsikomitee nimel komitee abipresident hra Rosen: „Börsikomitee nimel on mul au ütelda teile Tallinnas teretulemat. Stettiini ja Tallinn, kui mitmekordsed on need sündemad, mis seovad neid mõlemaid linnu kaubanduslikus läbikäimises. Sinine meri, mis meid lahutab, on ühtlasi see, mis meid ühendab. Rõõmuga tervitame oma sadamas teie reederite laevu, mis peavad meiega elavat ühendust.

Kui meie, tallinlased, tuleme teie ilusasse Stettiini — see ongi enamasti meie reiside esimene siht —, siis rõõmustame selle jõukuse, korra ja organisatsiooni ning õitseva ärielu üle, mis seal teie juhtimisel areneb. Suurepärased liiklemiseadused täidavad meid imestusega.

Tallinna börsikomitee, mis aastakümneid sinise sadama küsimustega tegemist teinud, jälgib suurima huviga Stettiini sadama, selle Kesk- ja Lääne-Euroopa sissekäigu, edenemist, millele meie kohta nii suur tähendus. Lubage, minu härrad, väljendada soovi, et need ühendused, mida siin täna sõlmitakse, rikkalikult areneksid ja Stettiini tööstus- ja kaubanduskojale saaks osaks hiilgav ning õnnistusrikas tulevik.“

Külaliste nimel vastas pikemas kõnes Stettiini tööstus-kaubanduskoja esimees dr. H. Töpffer, tähendades, et külaskäigu eesmärk ei ole mitte uute äriliste suhete loomine, vaid pigemini vanade elustamine ja endise sõbraliku majandus-

liku läbikäimise kindlustamine. Saksamaa tahaks olla Eesti väljaveokaupade peastja ja sisseveokaupade peamuretseja, ja nende kaupade tee peaks käima Stettiini kaudu, mis on suurim Saksa Idamere sadamaist.“

Kõned võeti vastu elavate kiiduavaldustega ja sõbralik koosviibimine kest's ligi kella 2 oosi.

Lauakõnes tänas külaliste nimel president dr. Topffer vastuvõtu eest ja kinnitas, et võõrad Tallinnast kõige paremad muljed kaasa viivad, sest nad on näinud, et siin tahetakse ja osatakse teha tööd, mis on iga ärilise läbikäimise alus võimalik alus. Kõneleja avaldas lootust, et ärilised suhted mõlema maa vahel kujunevad elavamaks

Stettiini vabasadama lääne-osa.

Reisijateaurikute väljasõidukoht Soome, Eestisse ja Lätti.

Järgmisel päeval vaatasid külalised linna, sadamat, ja tegid ringkäike meie vabrikuis. Kella 2 ajal olid külalised oma poolt korraldanud „Seltskondlikus Majas“ hommikueine, kuhu olid palutud Kaubandus-tööstuskoja ja börsikomitee esitajad, õhtusöögist eelmisel päeval osavõtnud ministrid ja teised esitajad. Enne laudaistumist esinesid Stettiini ehitusnõunik Fabricius ja Stettiini kaubakoja abipresident Vollbrecht kõnedega, andes lähemaid seletusi oma kodulinna majandusliku elust ja kaubanduse ning tööstuse seisukorrast.

ja tugevamaks mõlema linna ja maa kasuks ja palub, et tallinlased oma vastukülaskäiku liig kaua aja peale edasi ei lükkaks.

Kõnelejale vastas kaubandus-tööstusminister K. Kornel, avaldades samuti soovi, et majanduslik läbikäimine mõlema maa vahel edeneks ja head vilja kannaks. Samas mõttes kõneles ka Saksa saadik, minister Frank.

Järgneval päeval, kui tutvutud Tallinna vaatamisväärsete kohtade ja asutustega, sõitsid külalised õhtul kell 6 raudteel edasi Riiga, kust nad laeval sõidavad tagasi Stettiini.

Tshehoslovakkia kaubandus-keskkoda.

19. augustil s. a. pidas Tšehoslovakkia kaubandus-keskkoda oma XI täiskogu koosolekut keskkoda presidendi H. A. Grossmanni (Praag) juhatusel. Täiskogu koosolekust, kus olid esitatud kõik Tšehoslovakkia vabariigi kaubanduskogud, võtsid muu seas osa ka kaubandus-minister dr. Peroutka, põllutöominister dr. Juraž Slavik, Slovakkia täisvoliline minister dr. Kállay ja mõned juhtivad ametnikud kaubandusministeeriumist, riigimetalde valitsusest ja avalikkude töde ministeeriumist.

President H. Grossmann tähendas oma ülevaatuslikus kõnes, et kaubanduskogjad, kes selleks loodud, et olla parlamendile, valitsusele kui ka teistele valitsusasutustele nõuandvaks organiks, sageli selle üle peavad kurtma, et nendelt tähtsate seaduste ja administratiivmääruste maksmatavuse üldse nõu ei küsita või jälle kodade arvamisega tarvilist tähtsust ei anta, mispärast sageli korraldusi ellu viiakse, mis majanduselu vales suunas puudutavad ja mida siis varem või hiljem jälle ära tuleb muuta.

See käib peamiselt majandusliku ja sotsiaalseadusandluse kohta, mis sünnib teatava rahutuse ja käärime tõe all. Kuid see ei või oma mõju avaldamata jätta kõigi ettevõtjate kihtide peale, kes edurikkaks tööks ilmtingimata vajavad rahu, stabiilsust ja võimalust kindlate kalkulasioonide tegemiseks.

Edasi tähendas president Grossmann, et mitte vähem põlv ja ühtlasi väga raske küsimus on krediidi odavamaks tegemine. Oleks etevaatomatu kreditaasutuste töötamist vähenalutud korraldustega raskendada või koguni võimatuks teha. Tarviline on, et rahasaasutused ise teid ja abinõusid

leiaksid, et krediiti odavamaks teha, mille järgi rahvamajandusel tungiv tarvatus.

Maksudest kõneldes tähendas president Grossmann, et majanduselu terve ja loomuliku arenemise huvides peavad kaubandus-tööstuskogjad suurimat rõhku panema selle peale, et lõpuks ometi maksude alal tähele pandaks maksudest vähem koormatud konkurentsemaid ning et maksude määramisel mitte loiale ei mindaks, mis hävitaks võimaluse teiste maadega hindade poolest võistelda.

Sotsiaalkinnituse kohta ütles president Grossmann, et kaubanduskoda on peoldanud kõiki korraldusi, mis on olnud sihtitud tööliste hukorra parandamise poole, kui sellejuures on arvestatud riigisvahelise konkurentsiaga. Oleks mõtetu luua korraldusi, mis üheltpoolt peaksid kindlustama tööliste vana duse ja töövõimetusse vastu, teiselt poolt aga ära võtaksid võimaluse teiste maadega hindade poolest võistelda, vähendades selle tagajärjel oma ekspordi, mis jälle omakorda tööstuse tagajärjeks, tööliste lahtilaskmise ja üldse teenimise võimaluse vähenemise esile kutsub."

Huvitav on märkida, et meie kaubandus-tööstuskoda oma lühikese tegevuseaja jooksul muu seas on jõudnud samu, kaubandusele ja tööstusele eriliselt tähtsaid küsimusi, arutada ning on jõudnud umbes samadele seisukohtadele, mis väljenduvad Tšehoslovakkia kaubanduskeskkoda presidendil dr. Grossmanni kõnes.

Põllumehed tarvitagu peamiselt kodumaal valmistatud põllutööriistu ja -masinaid.

12. aprillil s. a. pööras Kaubandus-tööstuskoda kaubandus-tööstusministeeriumi poole märgukirjaga, milles toodi ette, et siseturg tarvitab suurel määral mitmesuguseid põllumajanduslikke masinaid, tööriistu ja tarbed, mida väga hästi kodumaatööstus valmistab. Kodumaatööstuses valmistatud masinaid ja tööriistu ei tarvitata aga, vaid veetakse sisse välismailt suurel hulgal teise tööstuse omi ja kasutatakse selleks kaubakrediiti (Soome, Rootsi). Kaubakrediidi eest sisestatud masinad ja riistad, mida kodumaa töös-

tus valmistab, sunnivad kodumaatööstuse valmistuse katkestamisele ja tööliste vabastamisele, seepärast ei ole ka tarvilisi tulemusi tööstuselaenu, mida annab Eesti Pank, sest teispoolt laenatakse jälle raha samade masinate ja tööriistade sisseveoks.

Selle märgukirja tõttu pööras kaubandus-tööstusministeerium raha- ja põllutöoministeeriumide poole teatades, et tema märgukirja leiab olevat põhjendatud ning peab vajaliseks, et juhusel, kui tahetakse muretseda väliskrediidi, laenu

või riigi toetusraha abil masinaid ja tööriistu, siis sellase küsimuse otsustamisest kutsutakse võtma osa kaubandus-tööstusministeeriumi esitaja, kes kaitseks kodumaatööstuse huve, ja et laenu ja toetusraha antaks tingimusel, et saaja ostaks kodumaatööstuselt vajalisi masinaid ja alles siis välismaade omi, kui kodumaatööstus neid valmistada ei suuda.

Nüüd on põllutööstusministeeriumi põllumajanduse peavalitsus teatanud, et tema kõikidele piimaühisustele on pannud ette tulevikus vajalisi masinaid osta ainult kodumaatööstuselt; kui vabatahtlikult selleks tulemus ei saada, siis kavatab peavalitsus riikliku laenu määramisel võtta vastavad kohustused, et saadud laenuga ostetakse ainult kodumaa masinaid. Et aga kodumaal piimatööstuste sisseadeid ainult mõned tehased ja needki valmistavad vaid üksikuid osasid, siis tuleks tehasel, põllumajanduse peavalitsuse arvates, organiseeruda, omavahel jaotada valmistusalad üksikute masinate või aparaatide järele ja luua müügi keskkorraldus, sest piimatööstustel on võimatu korjata kokku osakaupa sisseadeid mööda üksikuid tehaseid. On kõneldud

sellase kekkoha loomise asjus Eesti tarvitajateühisuste keskühisusega, kellelt selle loomiseks ka põhimõtteline nõusolek saadud. Peavalitsus soovib tehastele leida kokkulepe E. T. K.-ga, ühtlasi tutvutada ka rohkem oma tooteid, saates piimaühisustele hinnakirju, reklaamkirjandust jne., samuti esineda ka põllumajanduslikudel näitustel. Peavalitsus lisab juure, et tema on kindlas arvamusel, et kodumaatööstuse saadused võivad konkureerida välismaa omadega ja peaksid saama turu peremeesteks.

Kaubandus-tööstuskoja V sektsioon, arutades põllutööstustade ja -masinate valmistajate vahelise keskkorralduse organiseerimise küsimust, asus seisukohale, et vajadust erilise tehaselise vahelise organisatsiooni loomiseks ei ole. Kaubandus-tööstuskoja poolt kogutakse juba lähemal ajal kodumaa tööstuselt täielikke andmeid Eestis valmistatavate põllutööstustade ja -masinate kohta, ja kui need andmed koos, antakse need ühes valmistajate aadressitega kasutada põllumajanduse peavalitsusele, kes siis Eestis valmistatavate masinate ja riistade sisseveoks välismaalt laenu ei annaks. Ar.

Kokkuhoidlikkus masinate tarvitamises meie tööstusettevõtteis.

Imevgaas- ja diiselmootor-sisseseaded.

Iga vabriku või töötoa omanik peab tarvilikuks seada sisse võistluse otstarbel oma ettevõtet võimalikult odavasti ja ökonoomselt. Muu hulgas on tähtis oma ettevõtte jõumasinaid, olgu nende hõbusejõud kui tahes suur, käsitada nii odavasti nagu see iganes teostatav. Iga kokkuhoidlikkus ettevõtte enese ja sisseade kuludes on otsekohene kasu, vaatamata sellele, kas sin tegemist suure vabrikuga, millel 50—2000 PS kulutus, või vähema töötoaga, mis tarvitab ainult 6—50 PS.

Tihti peale kaevatakse Eestis selle üle, et ettevõtted lähevad põhja, või ei kannata välja võistlust välismaaga. Seejuures on tööjõud võrdlemisi odav, kuid tihti minnakse paluma kaitsetollid, enne kui oleksid kasutatud ära kõik abinõud odavamaks teha produktsiooni. Sõja, revolutsiooni ja rahapuuduse tagajärjel on Eesti tööstus tehniliselt uuendusis jäänud taha ja vanasünteemij masinad on sageli süüdi selles, et ettevõtte lonkab.

Iga ettevõtte peab juba rahvamajanduslikel põhjusil töötama nende kütiste varal, mis leiduvad kodumaal või mis sin hõlpsad soetada.

Eesti maapõu ei sisalda sütt ja maas leiduv põlevkivi on kohane ainult niisugusele ettevõttele, mis võivad kasutada raudteed, sisaldavad suuri kataruume ja millel on võimalus kõrvaldada suurt hulka tuhka.

Peale põlevkivi on veel küllaldaselt saadaval puud ja turvast, kusjuures loomulikult kõige halvemad puud, laaste ja turvast peab tarvitama kütteks ja muutma ümber jõuks.

Sin on kui teoreetiliselt, nii ka praktiliselt moodne imevgaassisseade kõige vastuvõetavam ja praktilisem jõuallikas.

Aurumasinat või lokomobiili, mis seni tarvitatud jõuallikana, võib tänapäev lugeda täitsa vananenuks ja kasutatakse neid veel üksil seal, kus päris iseäralikud asjaolud kõnelevad tema kasuks.

Moodne imevgaassisseade tarvitab ainult $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ auru- või jõumasina küttest, — lühidalt — suuri summasid aastas läheb ebaproduktiivselt suitsu näol õhku.

Ühel tehasel oli vana 100 PS aurumasin, mis tarvitas 1.700.000 marga eest kütet (puu ja turvas). Tehas seadis üles imevgaassisseade ja

G. SCHEEL & Ko.

TALLINNAS.

AKTIVA

Äriseis 31. juulil 1926. a.

PASSIVA

Kassa ja arved teistes pankades	34.103.528 50
Väärtpaberid	15.147.792.—
Laenud ja vekslid	1.071.335.586.—
Korrespondendid:	
Loro	28.812.531.—
Nostro	42.677.148.—
	71.489.679.—
Akkreditiivid, aktseptid ja garan- tiid	389.622.226.—
Ärikulud	20.397.792.—
Liikumata varandus	60.000.000.—
Muud aktivad	31.188 113.—
	1 693 284 716.50

Aktsiakapital	75.000.000.—
Tagavarakapital	75.000.000.—
Spetsiaal tagavarakapital	5 000.000.—
Kustutuskapital	20.500.000.—
Hoiusummad	551.804.714.—
Korrespondendid:	
Loro	54.462.455.50
Nostro	427.487.664.50
	481.950 120.—
Akkreditiivid, aktseptid ja garan- tiid	397.625.604.—
Protsendid ja komisjon	47.896.704.50
Muud passivad	25.594.865.50
1925. a. kasu saldo	12.912.708.50
	1 693.284.716.50

Inkasso dokumendid 165.972.858 —
Väär used dep. os 771.928.866.—

Keemiatehas

E v a l d U l l a y & K o.

Hollandi tän. 56.

Tallinn.

Kõnetraat 26-88.

Soovitab oma tööstusest tuntud headuses

Vankrimääret
T a v o t t i
Kasekoore-tökatit
Karbolineumit
Hülgetraani
Nahamääret

Veesaapamäärdeid „Ma-
sul“ ja „Hülge“
Kingakreemi „Nugis“
Laeva- ja kingsepapigi
Pudeli- ja pakkimislakki
Metallide puhast. määret

j. n. e. j. n. e.

Igasugu määret eriotstarbeks valmistatakse tellimise peale asjatundlikult. Hinnakirjad ja proovid saadetakse soovikorral maksuta.

laskis aurumasina reservi. Järgmisel aastal tarvitas sama ettevõtte samades tingimustes sama puuhinna juures veel ainult 440.000 marga eest puid. Nii hoiti kokku ümmarguselt aastas 1.300.000 marka ja ümberasetuse kulud olid lühikese aja jooksul tasa.

Millega seletub imevgaassisseseade suur ökonoomsus? Aurumasinal ja jõumasinal põleb puu katelde all ära ja suur osa soojust läheb kaduma korstna kaudu.

Imevgaasgeneraatori juures hõõgub puu generaatoris ja iga aatom muutub gaasiks. Imevgaassissesead on täiesti rippumatu kütjast ja imeb gaasi automaatselt vastavalt jõutarvitusele, nii et vähese jõutarvitamise korral keskmine kuluvus võib langeda umbes 1 naela peale ühes P. S.-tunnis.

Tänu imevgaasist saadud kogemustele on iga vähesemgi hädaoht kõrvaldatud ja niisuguse sisseseade teenimine on tänapäev sama lihtne kui aurumasina juures.

Hea imevgaasmootor tarvitab umbes 2100 kalooriat hobusejõu peale (Deutzi vabriku andmed), või praktiliselt 2 naela puid, mis kõrge puuhinna juures teeb välja umbes 8000 mk. kub.-s., ainult 1,50 mk. hobusejõu peale või maksimaalselt umbes 2,90 mk. KW. Puutükkide, odava puu ja osalise saepuru kasutamise võimalusel tuleb jõusaamine palju odavam, — ainult 1,20 mk. KW.

Mõnedki ettevõtted saavad oma jõu elektrimootorilt. Keskjaama järele on ka jõusaamine kas kallim või odavam, kõikides umbes 8—20 mk. vahel KW.

Kui mõni väiksem ettevõtte tarvitab näiteks 10 KW. 8-t. päevas 200 päeva läbi ja maksab keskjaamale ühe KW-tunni eest 15 mk., nii on väljaminek aastas $10 \times 8 \times 200 \times 15 = 240.000$ m.

KW-tund maksab aga imevgaassisseseade juures maksimaalselt umbes 2,90 mk., tähendab seesama ettevõtte tarvitab imevgaassisseseadega $10 \times 8 \times 200 \times 2,9 = 46.400$ mk.

Nii on siis 10 KW juures väljaminek 190.000 marga ümber aastas vähem kui elektriga; 20 KW juba 380.000 mk. jne.

Maa-alal nagu Eesti ja samuti ka Läti, on imevgaassissesead eelistatavam aurussisseseadest isegi seal, kus auru vajatakse ka muuks otstarbeks. Mõni satub seeläbi eksiteele, et usub saavat oma ettevõttele tarviliku auru aurumasinalt niiõelda jumalamuidu. Milline pettumus! Ennem annab küttemootor äravoolava tulise jahutusvee kasutamise ja tarvitatud gaasi soojuse kinnipüüdmise tagajärjel kuumat vett kuni 90°C või ka keemisauru 0,3—0,4 atm. rõhuga.

Ülalmainitud arvutustis imevgaassisseseadeid pole veel arvatud juure kasu, mis puutub tõrva

saamisesse. Imevgaasgeneraatoreid ehitatakse 2 tüüpi: 1) tõrva põletamisega ja 2) tõrva eraldamisega. Suuris ettevõtteis eelistatakse viimast tüüpi enam. Nii on näit. Rootsisis imevgaassisseseade üle 1000 hobusejõuline tõrva eraldamistüüpi, mis amortisatsioon-, teenimise- ja küttekulud katab rikkalikult üksi tõrvasaamisega ja seega jõu lihtsalt tasuta võib anda.

Et Eestisse veetakse sisse tõrva, siis peaks saadud tõrv siin leidma head turgu.

Tihti peale hoitakse kokku ettevõtteis tihi-seis asjus ja kustutatakse siin-seal otstarbetult põlevad elektrilambid, kuid ei juhita tähelepanu raiskamisele ebaökonomse tegutsemise tagajärjel. Ülaltoodud read olgu näpunäiteks selle kohta, kuidas peab tegema ettevõtte arvestusi, ja kui iga väiksem nii ka suurem ettevõtja võib ülalolevate andmete varal ise teha kalkulatsioone või masinatehaselt või nende esitajailt nõutada lähemaid andmeid.

Vahel takistab aga ruumipuudus vabrikus panna üles imevgaassisseseadet. Seep. on tarvilik siinkohal juhtida tähelepanu moodsatele diiselmootoritele, mis mootorihituse alal tegutsevad firmad, nagu Deutz, Guldner, Man, Atlas jne. praegusel ajal 6 hob. j. ulatuses valmistavad. Moodne väike-diisel ja ka suur-diisel ei võta enda alla enam vabrikuruumi kui elektrimootor. Naftat on siin hinnaga 5,4 mk. nael küllalt saadaval. Peale selle on võimalus, et tuleval aastal põlevkivitööstusel õnnestub valmistada naftat küllaldasest puhtuses ja küllaldasest määral Eesti siseturu jaoks mootorite käimapanemiseks.

10 P. S. väikese diiselmootori tarvitamine maksab järgmiselt: 200 gr. naftat hob. j. peale tunnis — see teeb 10 PS 2000 gr. tunnis ehk 4,88 naela à 5,4 mk. või ümmarguselt 300 päeva aastas à 8 töötundi $300 \times 8 \times 4,88 \times 5,4 = 66.760$ m. aastas.

Kes elektrivoolu tarvitab, võib ise järele arvata, mis ta aastas selle peale välja annab ja kui palju ta sama jõu eest diiselmootoriga välja andma peaks.

Jällegi selgub, et diiselmootor on tunduvalt odavam kui mõni muu mootor. Olgu tähendatud, et suuremate diiselmootorite juures küttekulu veel väiksem on kui 200 gr. PS-tunni eest; nimelt 25 PS juures umbes 190 gr. kuni 170 gr. PS-tunnis. Siinjuures ei saa jätta tähendamata, et diiselmootor väiksema jõukulutuse puhul kütise hulga järele tarvitab ära vähem, kui surve seda nõuab.

Moodsa ehitusega diiselmootor on tegutsemisvõimeline külmas asendis ja täiesti tulehädahutu. Tal pole mingeid komplitseeritud kõrvalosaid, nagu vanamoodi diiselmootoreil (näit.

TALLINNA KREDIIT PANK

Äriseis 31. juulil 1926. a.

Aktiva.

Kassa ja arved teistes pankades	29 552.212 50
Väärtpaberid ja kupongid	3.219.802.—
Välismaa raha ja vekslid välisva- luutas	88.718 077.50
Laenud	502.783.466.—
Korrespondendid:	
„Loro“ 27.692.502.—	
„Nostro“ 30.519.250.50	58.211.752 50
Osakonnad	4.814.492.90
Garantiid ja akkreditiivid	183.280.710.—
Liikumata varandus	112.900.000.—
Teraskamber	3.000 000.—
Makstud 0/0 ja komisjon	12.178.221.—
Kulud	8.839.176.—
Muud aktivad	7.644.976.50
	<u>1.015.142 886.90</u>

Passiva.

Aktsiakapital	120.000.000.—
Tagavarakapitalid	25 900 000.—
Amortisatsiooni-kapital	24 500.000.—
Ametnikkude abiandm. kapital	1.960.422 50
Hoiusummad	332.196.278.20
Korrespondendid:	
„Loro“ 37.482.526.50	
„Nostro“ 16 832.526.—	54.315 052.50
Osakonnad	5.508.817.90
Aval-kreeditorid	183 280.710.—
Rediskont ja laenud l. p.	208.876.075.50
Saadud 10/0 ja komisjon	44 023 475.78
Muud passivad	14.582.054.52
	<u>1.015.142.886.90</u>

Juhatus.

J. E. Kuhlmann

Kõnetr.: 9-82

Tallinn,

Kotsebue 13

Danem import-äri

Asut.: 1877. a.

Alalised tagavarad ladudes:

Šhoti

Yarmoutfi

Islandi

Norra beeringaid

Liverpooli ja Saksa soola

Riisi

Petrooleumi

kompressor), tal pole ka süüetahiti ega magneeti, nagu petrooleummu toril. Moodne diiselmootor ja väike-diiselmootor on kõige lihtsamad, mis iganes masin ehituse võib pakkuda. Et ta töötab kõrge siserõhuga, on ka rakemini ehitatud kui hõõpeamootori vana tüüp ja seep. ka pisut kallim kui viimane. Väikese hinnavahe tasub ta aga töötamises suurema ökonomiaga rikkalikult ja seep. lähivad masinaehituse abil tegutsevad ettevõtted enamasti üle 10 PS diiselmootorite ehitamisele.

Valikut, kas diisel- või imevgaasmootor töötusettevõtte-, veskis, villaknaasimises või mujal sellesarnaseis ettevõtteis otstarbekohasemaks o. utub, peab kaaluma järele mitmelt vaatekohalt ja siis alles asjaoma-elt otsustama küsimuse.

Igal juhul, kui iga üksiku huvide, nii ka rahvamajanduse lähtekohalt, on kasulik ebaökonoomsed sisseseeded kõrvaldada ja need aendada ökonomsematega, mis tänapäeva tehnikas seisukohalt vastavamad, kindlamad ja seega ka soovitavamad.

In: C. F. Brümmer.

Teiste maade majanduslik elu-olu.

Läti:

Läti ja Belgia kaubaleping. 6. augustil vahetati Brüsseli Läti ja Belgia kaubalepingu ratifikatsioonikirjad, millega leping lõpulikul on astunud jõusse.

Üldist majanduslikku seisukorda loetakse rahuldavaks. Kaubanduse raske ajajärk on osalt juba mööda. Ettevõtted, kes operatsioonid ette võtnud, mis oludele mittevastavad, on püüanud oma tegevust ja seda seadnud sisse normaaloitude kohaselt. Suurem osa spekulatiivsest elemendist on tõrjutud välja. Raskesse seisukorda paneb käesoleva aasta saak põllumajanduse. Sel aastal tuleb vilja sisseveo peale kulutada suuremaid summasid kui varematal aastatel. Rahulduseks on see, et vahe loodetakse katta puude väljaveoga.

Sisse- ja väljavedu. Praegusel hetkel on Riias 40 kaugesõidulaeva. Sisseveos seisavad esimesel kohal kunstlikud väetisained, põlutöö-tööstusmasinad, heeringad ja suhkur. Sissetulek tolli pealt on kasvanud ja ulatub 8—12 milj. rubla päevas.

Seni nõudsid tolliasutused transiitkaupade saatjailt tunnistusi kauba päritolu kohta, mis sageli oli suureks takistuseks. Nüüd on rahaministerium täiendanud seniseid määrusi sellega, et transiitkaupade kohta ei ole vaja ette näidata tunnistusi ärasaatja riigi poolt, vaid võib ka esildada vabasadaama või tolliasutuse tunnistusi, kui need kaubad tolli hoiu ja valve all seisnud.

Kas diskonto-protsenti alandatakse? Rahaministerium kavatses kutsuda kokku Läti panga nõukogu, et rääkida läbi diskonto-protsendi alandamise küsimust erapanekades, mis Läti pangalt krediiti saavad. Rahaministerium on põhimõtteliselt alandamise poolt, tähendades, et krediitasutused maal juba praegu peaaegu väljavõtteta diskonteerimise eest mitte üle 12 protsendi ei võta. Keerulisem on see asi

linna suurtes pankades. Asjatundjad seletavad, et see õiglane ei ole, et ainult neid pankasid sunnitakse protenti alandama, mis Läti pangalt krediiti saavad. Sarnane ühekülgne otsus kutsuks esile nende pankade elava tegevuse, mis Läti pangalt laenu ei saa ja seetõttu muutuks laenu veel kallimaks. Läti pangal, kui krediidi korraldajal, on siin öelda viimane sõna.

Missugune on käesoleval aastal linasaak? Linamonopoli peavalitsuse poolt korraldatud väljasõidul Liivimaa linade väljadele selgus, et Riia ja Volmari ringkondades linasaagi seisukord on õige kurb. Seda tuleb seletada hilise külvi ja kuiva ajaga. Seevastu on Valga maakonnas saagi seisukord peaaegu hea. Siin külvati linad varem. Kõrre pikkus on küllaldane, kohati isegi hea. Head lina saab siit ligi 50%. Madoni ja Võnnu ümbruses on seisukord nõrgem kui Valga maakonnas, aga parem kui Riia ja Volmari. Head lina saab siit ligi 40%. Üldiselt on käesoleval aastal lühike lina ülekaalus. Läti linade ekspord on 20.000 tonni ümber. Läänud aastal oli see 32.000 tonni. Selle põhjuseks on keskmine saagi suurus ja külvipinna vähenemine 30% võrra.

Poola:

Dollar-panga avamine. 1925. a. juulis alatud zloty kursi langemine on loomulikult eelmisel inflatsiooniajal umbusklikuks muutunud rahva keskel kutsunud esile zloty tagasitõmbumise. Võõra lähihinnalise valuuta kogumine võttis jälle ülekätt, mis juba rahapuuduse läbi nii kui nii kannatavat majandust riivas. Raha ringjooks on Poolas puudulik. Kuna enne sõda nüüdsel ajal Poolat moodustaval territooriumil umbes 300—350 milj. doll. ringvoolus, oli tema ringvool viimasel kuul enne valuuta kokkuvarisemist (juunikuul 1925. a.) kõigest 90,8 milj., tähendab 3 dollari ümber elaniku pealt. Veel suu-

rema ja pahemat vahet näitavad majanduskrediitide summad. Majanduskrediitide summad enne sõda ja 1925. a. annavad järgmise pildi:

	1913. a.	1925. a.
Lühiajaline krediit	3.102,5	1.200,2
Pikaajaline krediit	5.012	500
Kokku:	8.114,5	1.700,2

Nii siis moodustas 1925. a. krediidisumma $\frac{1}{7}$ ennesõjaaegsest. Loomulikult peavad kõik need asjaolud: raha ringvool, nõrk krediit ja võõra valuuta kogumine üldiste majandusolude peale mõjuma raskendavalt.

Arvestades nende asjaoludega asutatakse Poola Panga algatusel Dollar-pank, mille peauksandeks on võõra valuuta, iseäranis dollari-summade, mis tegevuseta rahva käes, juuretõmbamine ja majandusele kättesaadavaks tegemine. Panga organiseerimist teostatakse Saksamaa kulla diskontopanga eeskujul. Siin, niisama kui Saksamaal, on emisjonipank peaosanikuks ja uue panga asju aetakse riigipanga ruumes ja ametnikkude poolt.

Panga aktiivne tegevus seisab peaaegselt produktsiooni ja väljaveo krediteerimises. Krediite antakse ainult Ameerika dollaris ja pikema aja peale. Krediitide andmisel peale harilikku tingimuste peetakse silmas krediidisaja kindlustatud võõra valuuta sissetulekut. Peale selle on Dollar-panga üksandeks Poola kaupmeeste poolt välismaalt saadavate lühemaajaliste krediitide kontsentreerimine ja oma giroga umbusalduse Poola vekslite vastu kõrvaldamine. Dollar-pank peab hoidma ära piinlikke ja hädaohlikke juhtumusi, kus mõni Poola pank oma kohustusi välismaa turul ei suuda täita ja teostama lühemaajalise krediidi juurevoolu kontrolli.

Raudteetariifi tõstmine. 1925. a. maikuust saadik vähendasid Poola raudteed peaaegu kuu oma tariife, minnes välja põhimõttest, et madala tariifiga luua suuremaid müügivõimalusi majanduskriisi all kannatavale produkt-

sioonile. Kuid seega koormati raskelt raudtee eelarvet, nii et s. a. kevadel ministrite nõukogul tuli otsustada suurendada raudtee sissetulekut, viies läbi tariifide protsentuaal-kõrgendust.

Kõrgendus on:

tee pikkusel kuni 100 klm. —	18—20%
300 „ —	12—15%
500 „ —	10—12%
800 „ —	0—5%
1000 „ —	5—0%

Ühtlasi kõrgendati jaamamakse 5—15 Poola goshi võrra 100 kgr. pealt.

Vaatamata 10. juunil maksmapandud kõrgenduste peale ei ole Poola raudteetariif kuni 1925. a. maikuus maksva tariifini tagasi jõudnud ja on ikka veel kõige madalam tariif Euroopas, kusjuures paistab silma vahe iseäranis Tshehoslovakkia ja Saksamaa tariifidega võrreldes.

Nõuk. Vene:

Tänavuse viljasaagi kohta on teated üldiselt kurvad. Talupoegadelt saadud teadete järgi on Leningradi kubermangus igal pool talvilja saak halb, umbes 20% harilikust, nii et paiguti seemetki kätte ei saavat.

Tõuvili, mis hakkas kuivama, on hiljuti tulnud vihmade tõttu niipalju paranenud, et ta nüüd töötab saaki alla keskmist.

Heinasaak olevat umbes pool länudaastast, nii et, kui jõutoitu muretseda ei suudeta, osaline karja hävinemine saab mõõdapääsmatuks.

Inglise söestreich avaldab mõju ka Leningradis. Tunduvalt kannatab selle all metsakaubandus, mis juba ennemgi kõrgete hindade pärast oli soiku jäämas.

Suurema osa metsamaterjalist vedasid siit välja Inglise laevad ja et need nüüd söestreichi pärast siia ei tule, siis on siinses Narkomvneshtorgis nii vaikne, et kohalik osakond ametnikke 80 pealt 16 peale on vähendanud. Vähendamine on arvatavasti ajutine.

Lühemaid teateid.

Eesti seebiturul.

Eesti suur- ja kesktööstus valmistasid 1924. a. 288.564 kgr. lihtsat seepi, 36.364 kgr. rohelist seepi ja 582.840 tualettseebitükki. Sisse veeti samal aastal 43.627 kgr. lihtseept ja 4.463 kgr. tualettseept. Arvates, et tualettseebi kilogrammis on keskmiselt 20 seebitükki, andsid sissevedu ja valmistamine 1924. a. 368.550 kgr. lihtsat seept ja 672.100 tualettseebitükki.

Eestis on 1.105.000 inimest. Nisuguse elanikkude hulga kohta on see seebitoodang väga väike — ei tule aastast iga elaniku tarvis pool kilogrammi lihtsat seept ega üht tervet tualettseebitükki. Seebitarvitamise rohkuse järele hinnatakse rahva kultuuri tasapinda ja seepärast võiks nende andmete põhjal Eesti kultuuri tasapinna kohta tulla halvale arvamisele. See ei oleks aga sugugi põhjendatud, sest peale suur- ja kesk-

Peegli- ja klaasiäri P. Loderaud

Tartus, Uueturu tän. nr. 11. Kõne nr. 501.

Võtan tellimisi igasuguste klaasilihvimise-,
peeglite-hõbetamise-, kuldamistöõde, siltide
ja reklaamplakaatide peale vastu.

Valmistame igasuguseid vask- ja tinaraa-
midega mööbli- ja ehitusklaase.

tööstuse, varustab veel Eesti seebiturgu väike-seebitööstus, mille toodangu suuruse kohta puuduvad statistilised andmed. Mis aga kõige tähtsam seebituru kohta, on see, et suurem jagu elanikke Eestis tarvitab kodukeedetud seepi. Maal keedetakse peaaegu igas majapidamises koduseepi enda tarvis ja ka linnades teeb seda sama palju perenaisi, kasutades majapidamistest ülejäänud rasva. Osa kodukeedetud seebist läheb ka müügile. Kodune seebikeetmine oli olemas juba enne sõda, ja sõja ajal, kui seebi hind tõusis, lagunes ta veel laiemale.

Neis tingimuses on arusaadav, et seebi müügiturg Eestis väike, ehk küll seebitarvitamist ei või pidada väikseks. Seega ja osalt ka kõrgendatud tolli tõttu on seletatav, mispärast seebi sissevedu väheneb. Sisseveotoll on praegu kosmeetilisel seebil 7,60 kuldfranki ja lihtsal seebil 0,96 kuldfranki per kilogr. brutto. Mõnedele maadele on sisseveotoll suhtes antud soodustusi kaubalepinguis.

Baconitööstus Eestis.

Teiste lihasaaduste hulgas, mis Eesti väljaveoks valmistab, on bacon omandanud suurema

tähtsuse. Baconitööstus on võrdlemisi uus tööstusharu Eestis ja alles viimaste aastate jooksul hakanud arenema, kuid endale suutnud soetada juba kindla välisturu. Baconi valmistavad praegu Eestis kaks tehas: „Estonia eksporttapamaja“ Tallinnas, Suur Tartu mnt. 79, ja a.-s. „Külmetus“, Kõplis, Bekkeri tehases (kontor asub Tallinnas, Merepuiestee 12). 1925. a. jooksul on mõlemad ettevõtted kokku töötanud ümber ligi 25.000 siga ja suurema osa sellest saatnud välismaade turgudele. Kuna „Estonia eksporttapamaja“ baconi valmistamiseks tarvitab ainult kohalike loomi, veab a.-s. „Külmetus“ sigu sisse Nõukogude Venest, et neid peale ümbertöötamist valmis lihasaaduste kujul toimetada välismaale.

Nii veeti 1925. a. Venemaalt sisse ligi 11.000 siga.

Baconi veeti välja Eestist 1925. a. ja 1. veerandaastal 1926 järgmiselt:

	1925. a.	1926. a. 1. veerand
Inglismaale	424,7 tonni	253,5 tonni
Saksamaale	1,3 „	—
Mujale	0,8 „	1,1 tonni
Kokku	426,3 tonni	259,6 tonni

Ülaltoodud andmed lubavad oletada, et käesoleva aasta baconi eksport läinud aasta omast kujuneb tunduvalt suuremaks, kuna k. a. 1. veerandaasta väljavedu ulatub üle poole kogu 1925. a. väljaveost.

Väljaveetav bacon käib läbi põllutööstusteeringu kontrolli alt ja varustatakse sisepõletatud eksport-märgiga: — märk Eesti sigadest tehtud baconi jaoks kujutab purjelaeva, kuna Vene sigadest baconi märk on rombikujuline. Mõlemad templid on varustatud vastavate ingliskeelsete pealkirjadega.

Kohila paberivabrik läheb kivisöe-küttelt üle turba-küttele.

Teedeministeerium on vabariigi valitsusele esitanud seaduseelnõu, mis näeb ette Kohila vallas asuva 5 talukoha omanikult umbes 2-tiinulise maa-ala võõrandamise a.-s. „Koilile“ kitsarööplise raudteeharu ehitamiseks. Kõne all oleva seaduseelnõu esitamiseks on annud põhjust vajadus anda paberivabriku a.-s. „Koilile“ võimalust hakata kasutama vabriku läheduses asuvat turba-sood „Kõrgeraba“, et sealt valmistada turvast

Aksiaseelts „SILVA“

Tallinn, Merepuiestee 17

Telefonid: kontoris 9-29 ja 13-80; kaupluses 18-09
Telegrammide address: „Silva-Tallinn“

**Igasugu põllufööriistade
ja masinate, kunstpõllurammu,
soola jne. ladu ja müük**

**Igasugu ehitusmaterjalide,
nagu palkide, laudade, lubja,
isemendi, gipsi, katusepapi, katu-
sepleki, iga sorti raua, raudta-
lade, naelte jne. ladu ja müük**

**Igasugu metsamaterjalide
ostmine, ümbertöötamine,
:- müük ja eksport :-**

Balti Päästeselts

Eesti Rannasõidu Liin.

Tallinnas, Viktooria sild nr. 3, kõnetraat 16-84.

Ühendust peavad esimeseklassi reisijate- ja kaubaveoaurulaevad:

„EESTIMAA“

kapt. G. Vageström.

Otseühendus raudteega Rohusadama kaudu.
Tallinn — Rohusadama — Kuivastu —
Kuresaare liinil

„GRENEN“

kapt. K. Noor.

Tallinna — Kuivastu — Virtsu — Kure-
saare — Pärnu — Heltermaa liinil.

„VOLDEMAR“

kapt. V. Rukholm.

Tallinna — Kärdla — Heltermaa —
Taaliku — Triigi — Sõru liinil.

„ENDLA“

kapt. K. Kvell.

Otsuühendus Rohusadama kaudu raudteega.
Haapsalu — Rohusadama — Helter-
maa — Taaliku — Triigi — Sõru liinil.

„KUNGLA“

kapt. A. Einmann.

Tallinna — Tõitre — Loksa — Käsmu —
Võsu liinil.

M.-l. „TRAAI“

Kuivastu — Virtsu liinil.

vabriku kütteks. Nimetatud vabrik on tänini kütteks vedanud sisse kiviisütl igal aastal umbes 22.000.000 mk. väärtuses, mis aga majanduslikult sugugi kasulik ei ole. Turbaraba ei saa kasutada juureveoteeta, teaset küljet ei lepi aga taluomanikud maa-alade müügi asjas kokku, nõudes ruutsülla eest 150 mk., mis umbes 15 korda kallim kohalikest turuhinnast. Peale selle leiduks turba väljavõtmisel umbes 350 tööli-ela tööd. Need põhjused on kaubandus-tööstus- ja teedeministeeriumidele olnud aluseks, et kavastatava raudteeharu ehitamist tunnustada üldkasulikuks; seepärast tuleb vajaline maa-ala, kui seda kokkuleppel korda ei lähe osta, võõrandada.

Erikomisjoni otsused eratööstuskrediidi, tööstusmaksude ja tööstusõpilaste asjus vab. val. kinnitamiseks esitatud.

Kaubandus-tööstusministeerium on vabariigi valitsusele esitanud erikomisjoni otsused a) eratööstuskrediidi, b) tööstusmaksude ja c) tööstusõpilaste küsimuse asjus. Nimetatud komisjon moodustati vabariigi valitsuse otsusega 9. juulist 1924. a., peale seda kui töösturid töö-koolekandeministeeriumis peetud koosolekul olid deklareerinud, et tööliste palgakõrgenduse võimalus on seatud ühenduse üldnimetatud küsimuste vastarabeks lahendusega. Erikomisjon on leidnud, et eratööstus vaid tungivalt krediiti vajab, et tööstuse maksustamist tuleb lihtustada ja selleks on vaja maksu seadusi muuta ja et tööstusõpilaste pidamist tuleb võimaldada ja olustabekohaselt korraldada. Kaubandus-tööstusministeerium on erikomisjoni otsused ja soovavaldused tunnistanud asjakohasteks ja vabariigi valitsusele teinud ettepaneku nende kinnitamiseks ja vastavatele ministeeriumidele teha ülesandeks töötada välja kiire korras ja esitada asjakohased seaduseelnõud.

Toetussummad põllumajanduslikkudele näitustele.

Kaubandus-tööstusministeerium on määranud toetusraha järgmistele põllumeesteesitustele nende poolt korraldatavate põllumajanduslikkude näituste tööstuseosakonna väljapanekute auhinna-
tamiseks:

Eesti Põllumeeste Seltsile Tartus — 20.000 mk.
Tallinna Eesti Põllumeeste Seltsile 20.000 mk.
Võru Eesti Põllumeeste Seltsile — 10.000 mk.

Määratud summadest võib ahtindu anda parimate kodumaa tööstuse toodete väljapanekute eest. Ministeeriumi esitajateks auhindade määramiseks on nimetatud k.-t.-min. tööstuseosakonna

juhataja abi ins. K. Imelik ja tehniline inspektor J. Michelson.

Kodumaa koolitindi valmistamise asjus.

Tallinna linna kommerts-gümnaasium (tütarlaste) on pööranud kaubandus-tööstusministeeriumi poole teatega, et algaval kooliaastal Tallinna linna koolid koolitindi muretsemise alal on halvasti seiskorras. Varemalt on tarvilisel määral ja head tindi valmistanud keemiavabrik „Richard Mayer“, kes tindi ka koolidele odava hinnaga müüs. Nüüd aga nimetatud vabrik ei tööta ja tindi tuleb osta ühelt kohalt suurärilt, kes aga tindi hinna tõstnud viiekordseks. Seepärast palutakse, kas kaubandus-tööstusministeerium ei saaks anda kaasabi, et koolid jälle endise headusega ja hinnaga kodumaalt saaksid koolitindi.

Kaubandus-tööstusministeerium on juba kohalike keemiatöösturitega astunud ühendusse ja kavatseb seda teha ka provintsi omadega ning loodab, et temal korda läheb asja soovitud tagajärjega lahendada. Et küsimust tarviliselt valgustada, kogutakse praegu andmeid vajalise tindhulga kohta.

Ar.

Jõumasinaid Eesti tööstuses.

Eesti tööstuses, põllumajanduslikud tööstusharud, nagu piimatalitused, jahuveskid jne. sekka arvatud, oli 1924. a. riigi statistika keskbüroo andmete järele jõumasinate võime 66.198 hobusejõudu.

Kõige rohkem oli aurumasinaid — 28.917 hobusejõudu. Neile järgnevad vesiturbiinid — 18.934 hobusejõuga, auruturbiinid 11.676 hobusejõuga ja muud mootorid vähema jõuga. Võõrjõu elektrimootoreid oli 2.423.

Hiljem on veetud sisse võrdlemisi rohkesti jõumasinaid, seepärast on jõumasinate võime praegu märksa suurem.

Kunstlikkude väetisainete tarvitamine kasvab Eestis kiiresti.

Mitmesuguseid väetisaineid veeti statistika keskbüroo andmete järele sisse 1923. a. kogusummas 80,3 miljoni, 1924. a. 131,4 miljoni ja 1925. a. 249,9 miljoni Eesti marga väärtuses. Kaalu järele kasvas sissevedu 17.644 tonni pealt 1923. aastal ligi 21 tuhande tonni peale 1924. a. ja 36.299 tonni peale 1925. a. Kõige rohkem tarvitatakse kunstlikkudest väetisainetest superfosfaati. Teda ükski toodi sisse 24.560 tonni 1925. a. Kaalisoola sissevedu oli 4.847 tonni ja toomaslaki 4.400 tonni. Muid väetisaineid toodi vähe-
mal hulgal.

KREENHOLMI PUUVILLA MANUFAKTUURI O.Ü.

Asutatud 1857. a.

Ketrusvärtnaid 500.000

Kangrutelgi 4.000

Valmistatakse: puuvillariiet, iga seltsi pleekimata, pleegitud ja värvitud; lõnga, sukalõnga ja vatti.

Vabrik: Kreenholm, Narva kaudu.

Valitsus ja ladu: Tallinnas, Pikk tän. 68. Tel. 7-31 ja 32-95.

Vorstitööstus

maitseainete-valmistus

Juustu-, konservide-,
napsi- ja veini-
ladud

HANS LUIGA

Tartus, Kööri t. 3, telef. 203

Adolf Klaff

Harju tän. 20. -:- Kõnetr. 22-51.

Soovitab oma rikkalikust ladust
igasugu lineatuuris

**kontoriraamatuid,
Ameerika zhurnaale,
kopeerraamatuid,
veksliraamatuid,
kirjakorraldajaid,
j. n. e.**

Valmistatud oma köitekojas kõige
paremast materjalist. Erakorralised
tellimised täidetakse ülikiiresti ja
korralikult.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Kuna koduloomade arv 1914. aastast saadik on märksa kasvanud ja omamaa põllurammu toodang selle tagajärjel suurem, näitavad ülaltoodud arvud, et Eesti põllumajandus maa viljakuse tõstmiseks ka kunstväetiste kasutamist hoogsalt suurendab.

Kaubanduslike ettevõtete arv Eestis.

1926. a. esimese poole lõpul oli Eestis üldse 11.237 kaubandusliku äritunnistusega ettevõtet. Neist olid 1. järgu tunnistusega 573, teise-järgu tunnistusega 2.293, kolmanda-järgu tunnistusega 6.796, neljanda-järgu tunnistusega 1.370 ja 5-järgu tunnistusega 204.

Ettevõtete arv on väiksem kui 1925. a. lõpul. Siis oli kogusummas 12.177 kaubandusliku äritunnistusega ettevõtet. See vahe ei näita ettevõtete hulga vähenemist, sest aasta teise poole peale võetakse tunnistusi juure. Kõige rohkem oli kaubandusliku äritunnistusega ettevõtteid Tallinnas (3.061) ja Tartus (1.348). Maakondadest seisavad selle poolest kõige ees Tartumaa (801) ja Virumaa (561).

Või ja kanamunade väljavedu Eestis juulikuus 1926. a.

Piimasaaduste väljaveo kontrolljaama andmete järele veeti välja Eestist k. a. juulikuus jooksul 1.593,2 meeterttonni võid.

Või läks:

Saksamaale	808,5 tonni ja
Inglismaale	784,6 tonni

Võreldes läin. aasta juuli- ja k. a. juunikuus andmetega, on k. a. juulikuus väljasaadetud või hulk tunduvalt suurenenud. Võid veeti:

1925. a. juulis	1.081,9 tonni,
1926. a. juunis	1.136,0 „
1926. a. juulis	1.593,2 „

Seega suurenemine vastavalt 40,2 prots. ja 54,4 prots. võrra.

Seevastu on tänavu juulis väljaveetud kanamunade hulk vähenenud:

1925. a. juulis veeti välja	1.967.400 muna
1926. a. juunis „ „	1.541.160 „
1926. a. juulis „ „	922.320 „

Vähendamise põhjuseks on hindade langemine välisurgudel. Mune veeti Saksamaale — 886.320 tk. ja Inglismaale 36.000 tk. Kõik väljaveetud munad olid 1. sorti.

Uusi tööstusettevõtteid.

Kaubandus-tööstusministeeriumi tööstusosakond on annud luba järgmistele uute tööstusettevõtete sisseseadmiseks ja töö algamiseks:

Gustav Tombachile, Vao vallas, Virumaa l, saeveski sisseseadmiseks ja seal töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 20 töölise. Jõuandjaks on 8 h.-j. lokomobiil. Valmistab laudu, planke ja muud ehitusmaterjali.

A.-s. „Uus Balti metsatööstus“, Kiltsi jaama juures, Viru maakonnas, saeveski sisseseadmiseks ja seal töö algamiseks. Saeveski annab tööd 50 töölisele. Jõuandjaks on 40 h. j. lokomobiil. Valmistab mitmesugust ehitusmaterjali, nagu laudu, planke jne., nii sisekui välisuru jaoks.

A.-ü. „Põhja paberi- ja puupapivabrikud“ Tallinnas, Suur-Tartu mnt. nr. 86 asuva paberi- ja tselluloosiosakonna ümberehitamiseks ja suurendamiseks. Osakonda seatakse üles moodsad tselluloosimasinad, nagu see tänapäev Skandinaavias, Sakamaal ja Ameerikas olemas; seelõttu on võimalik teha kahjutuks gaasegi, mis tänini sageli vabriku ümbruskonna õhku rüvetasid; peale selle võimaldab sisseseade tagajärjekalt võistelda välistäma tööstusega maailmaturul.

A.-s. „Tallinna paberivabrik E. J. Johanson“ Tallinnas, Maakri tän. nr. 25, kartonaash- ja kivitrukikoja sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Töökoda annab tööd 70 töölisele ja töötab elektrijõul, milleks ülesseatud mootorid kogujõuga 20 h. j. Valmistab mitmesuguseid karpe ja ümbrikke papist ja paberist peamiselt tubakasaaduste pakkimiseks.

Samuel Aisikovitšile, Rakveres, Narva mnt. nr. 24, tema nahavabriku „Viru“ ruumes, vildivalmistamise-töökoda sisseseadmiseks ja seal töö algamiseks. Ettevõttes leiab esialgu tööd 10 töölise. Jõuandjaks on 8 h.-j. lokomobiil. Valmistab mitmesugust vilti ja vilditooteid, nagu saapaid, tekke j. m.

Trükivea õiendus.

„Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“ nr. 13 on kirjutusse „Tänavusest rahvusvahelistest töökonverentsidest Genfis“ (lhk. 425, 30. rida ülevalt) eksikombel sattunud sisse trükiviga: „migrantide“ asemel on trükitud „emigrantide“, mis lausele hoopis teise mõtte annab. Palume lugejaid lahkesti õiendada. Toimetus.

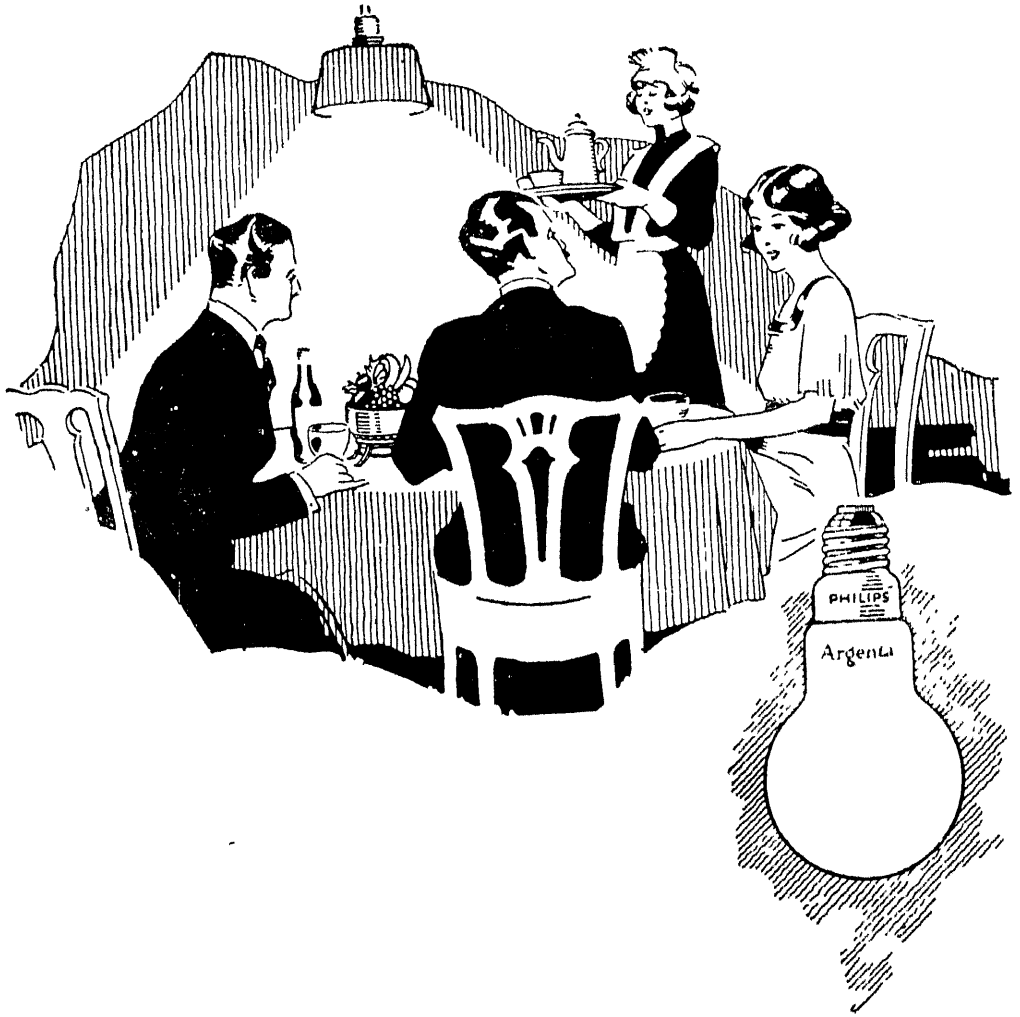
Äriettevõtete koosolekuid:

6. septembril

Laevanduse a.-s. „Peipsi“ erakorraline peakoosolek kell 4 p. l. Narvas, Malmi t. 5.

9. septembril

A.-s. „Esimene juureveo raudteede selts Venemaal“ peakoosolek kell 1 päeval Tallinnas, Vene t. 8, juhatuses ruumes.

*Parim valgus
Philips lampidega*

Tallinna sadama tegevus.

10.—25. augustini.

Sisse klaaritud üldse 59 mitmesugu t laeva, nendest:

Eesti lipu all	19	aurikut.
Saksa „ „	15	„ ja mootorpaati.
Soome „ „	14	„ „ „
Rootsi „ „	4	„ „ „
Inglise „ „	2	„ „ „
Ameer. „ „	1	„ „ „
Daani „ „	3	„ „ „
Vene „ „	1	„ „ „

Laevad töid peaaegaliselt segakaupa ja reisi-
jaid, kuna 2 tuli heeringatega, 1 kasepalkidega,
1 kivisütega ja 1 paberimassiga.

Sama aja jooksul klaariti sadamast välja 63
mitmesugust laeva, enamasti segakauba ja reisi-
jatega. 1 laev viis loomi Rootsi, 1 vana rauda,
1 tsementi Viiburi ja 1 laudu Kopenhageni.

Pärnu sadama tegevus.

10.—21. augustini 1926. a.

Sisse klaaritud üldse 14 laeva.

Eesti lipu all	9	aurikut.
Saksa lipu all	3	„
Rootsi lipu all	1	mootorpurjek
Hollandi lipu all	1	purjelaev.

Laevad töid peaaegaliselt reisijaid ja sega-
kaupa, kuna üks tuli põllurammuga Stokholmist.

Sama aja jooksul klaariti Pärnu sadamast
välja 15 mitmesugust laeva, enamasti metsama-
terajaliga, segakauba ja reisijatega, kuna mitu
purjelaeva viisid õunu Soome.

Eesti kaubalaevastik 1926. a.

1. jaan. 1926. a. oli Eesti lipu all sõitvaid
kaubalaevu järgmisel arvul:

aurulaevu 21—1000 ja rohkem br. rgtn.
81 laeva, kogumahutusega 28.279,36 br. — ja
14.121,34 netto rgtn.;

purjelaevu 21—1000 br. rgtn. 210 lae-
va, kogumahutusega 19.755,20 br. — ja 16.780,09
netto rgtn.;

mootorlaevu 21—100 br. rgtn. 6 laeva,
kogumahutusega 191,27 br. rgtn. ja 92,7 netto
rgtn.;

mootorpurjelaevu 21—1000 br. rgtn.
35 laeva, kogumahutusega 6.772,56 br. — ja
4.739,21 netto rgtn.;

praame 21—500 br. rgtn. 43 tk. koguma-
hutusega 5.677,82 br. — ja 5.179,30 netto rgtn.;

lotju 21—500 br. rgtn. 63 tk. kogumahutu-
sega 5.381,62 br. — ja 4.726,99 netto rgtn.

Kokku oli 1. jaan. 1926. a. kõiki ujuvaid abi-
nõusid Eesti kaubalaevastikus 438, — 66.057,83
br. ja 45.639 netto rgtn. mahutusega.

Turgude ülevaade.

Kivisüsi: Saksamaal langes kaevanduste
päevaproduktioon augusti esimesel nädalal, võr-
reldes eelmisega, 10.000 t. võrra. Välismailt on
Saksa süte peale rohkelt täitmata nõudmisi ja
ka siseturul on märgata elavust.

Inglismaal tõuseb nädala süteimport 700.000
tonni peale ja Wales'is üle 100.000 t. Hinnad
tõusevad järjest. Süte kvaliteet annab põhjust
nurisemiseks.

Puuvill: Hinnad on pisut langenud ja
nõudmised vähenenud. Augusti keskel noteeriti
Chidagos loco 18,00, 18,75 cts. vastu eelmisel
nädalal.

Teravili: Meeleolu kindlusetu, hinnad
kõiguvad. Maishinnad on aga eelmise nädalaga
võrreldes langenud.

Metallid: Saksamaal, samuti ka Põhja-
Ameerikas on metalliturul märgata tunduvat
meeleolu lõdvenemist. Ameerika Ühend. riiges
noteeriti augusti keskel vaske 14.30 cts. lb. 14.45
cts. vastu eelmisel nädalal.

Koloniaalkaupade-turul on seisukord
stabiilne. Suhkru suured tagavarad ei võim-
alda hindade tõusu.

Metsaturu seisukord on endiselt ebasoo-
dus. Suured pakkumised Rumeeniast, Tsheho-
slovakkiaast ja peaaegaliselt Poolast on põhjusta-
nud hindade languse. Ehitusturul on siiski mär-
gata elavust.

Toiduainete-turul on võihinnad
ilmutanud mõni aeg püsivat tendentsi. Saksamaal
on valmistamine vähenenud ja selle taga-
järjel on veetud sisse rohkesti võid välismailt.

Londonis on Daani ja Eesti või odavam,
Uus-Merimaa oma aga pisut kallim kui eel-
misel nädalal. Nõudmine on tagasihoidlik.

Baconihindades pole olnud muudatusi.
Turu seisukord on kindel, kuigi elavusetu. Arva-
takse, et hinnad püsivad lähemal nädalail umbes
samal kõrgusel.

Munade hinnad on avansseerunud kõi-
kides sortides. Nõudmine on võrdlemisi elav, sest
et sissevedu viimasel ajal on olnud väheldane.
Loodetakse lähemal ajal hindade tõusu.

Prahiturg. Seisukord prahtide-turul pole
muutunud ja hindade tõusutendents kestab edasi.

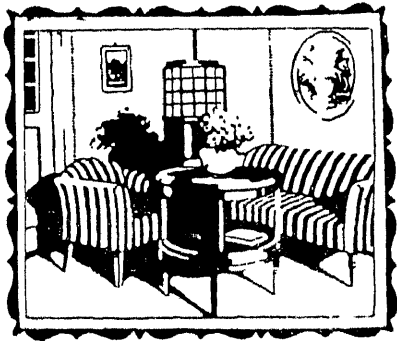
Uus avatud
rohu- ja värvikauplus

Hermann Brisk

Väike Karja tän. nr. 1
Kõnetraat 12-44
Postkast 260

MEIE
SIIDISUKAD
 DAAMIDELE ON KÕIGE
 ELEGANTSEMAD JA
 VASTUPIIDAVAMAD
KILGAS
 TRIKOO JA SUKAVABRIK
 TALLINN PRIIT. 3
 KÕNETRAAT 2 - 23

Mööbliwabrik

A.-S. „MASSOPRODUKT“

Tallinnas,
S. Tartu m. Nr. 61-d, tel. 18-96.
Rikkalik l a d u walmis-tubadest.

Kaubamaja
Vennad MAASEPP.

TALLINN.

S. Tartu m. 13. Kõnetr. 4-16.

Telegr. aadr.: Maasepp-Tallinn.

Koloniaal- ja
tubakakaubad.

Petrooleum,
bensiin,
nafta ja
masinaõli.

Müük suurel ja väikesel arvul.

KÕIGE KASULIKUM JA
MAITSEVAM ON SIISKI

TEE

POPOFF

MÜÜGIL
PAREMATES ÄRIDES

Londonis suure kuld-
aurahaga kroonitud.

Nõudke ainult tuntud
prov. H. Jürgens'i

bor-thymol seepi.

Kaubamärk „Pesev laps“.
Kõik sarnasused lükake ta-
gasi. Kõrgemas headuses
tualettseep: vistrikude, ted-
retähtede, päevituse, põle-
nud ja üleliigse higistamise
vastu. Teeb naha siledaks
ja valgeks. Müük apteeki-
des, rohu- ja teistes
paremates kauplustes.

Toiduainete-turg.

1926. a.

London.

26. VIII.

Nisu, kaal — 496	Inglise		
naela			
Northern Manitoba	£	56/6	
Hard Winter		52/6	
Rosario Santa	"		
Jahu, kaal — 280	Ingl. naela.		
Manitoba	"	44/3	
Austraalia	"	42/3	
Kansas	"	43/3	
Odrad			
Kanada Nr. 3, kaal — 370			
Ingl. naela	"	28/4 1/2	
Kalifornia, kaal — 424	Ingl. naela	"	32/1 1/2
Kaerad, kaal — 320	Inglise		
naela			
La Plata	"	20/6	
Kanada Nr. 2	"	25/9	
21. VIII. Linad, cif			
Riga Z. K.	"	64/0—	63/0
Pärnu H. D.	"	—	—
Slanetz U/A Medium	"	75/0—	74/0

Bacon, kaal — 112	Inglise		
naela			
Iiri	"	127/—	140/—
Daani	"	124/—	130/—
Kanaada	"	112/—	124/—
Ameerika	"	110/—	114/—
Munad, kaal — 120	Ingl. naela		
Inglise	"	16/6	20/0
Iiri	"	16/0	18/6
Või, kaal — 112	Inglise naela		
Hollandi	"	160/—	164/—
Daani	"	176/—	178/—
Uus-Meremaa	"	140/—	176/—
Austraalia	"	136/—	172/—
Argentiina	"	146/—	160/—
25. VIII. Eesti või	"	—	—
Läti	"	—	—

Hamburg.

26. VIII. Nisu		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	279 — 282
Manitoba, cif. 100 kgr. eest		
termini	Fl.	15.80
Hard Winter, cif 100 kgr.		
eest	"	14.85
Ameerika jahu, cif 100 kgr.		
eest	\$	8 — 9 1/4

Rukis		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	206 — 214
Western II, cif 100 kgr. eest	Fl.	—

Kaerad		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	186 — 195

24. VIII. Odrad, talve,		
Sisemaa, tonni eest . . .	"	176 — 184

24. VIII. Odrad, suve,		
Sisemaa, tonni eest . . .	"	190 — 240

10. VIII. Suhkur		
C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. .		
eest loco	£	14/6
Saksa „Eksport“, 50 kgr.		
eest termini	"	14/5 1/4
Jaava	"	14/3 3/4
American Fine Granulated,		
50 kgr. eest		—

Riis		
Burmah II, 50 kgr. eest . .	£	16/4 1/2

Rasv		
Purelard American, 100 kgr.		
eest	\$	37 3/4
Steamlard 100 kgr.	"	36 1/4

25. VIII. Või, Berliini en gros hinnad,		
tsentneri eest sisemaa I sort	Mrk.	167.—
" " " II " "	"	142.—
" " " III " "	"	122.—
Eesti vôi	"	173 — 177.—

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	14. VIII	16. VIII	17. VIII	18. VIII	19. VIII	20. VIII	21. VIII	23. VIII	24. VIII	25. VIII	26. VIII.
1 naelsterl. .	177 3/4	179.00	178.25	169.87	169.25	171.87	169 1/2	172 1/4	171.37	171.12	170.1/4
Dollar . . .	4.85 15/16	4.8500	4.8590	4.86	4.86.03	4.8593	4.8519/16	4.8562	4.8559	4.8543	4.85 1/2
Rootsi kroon	18.14	18.14	18.15 1/4	18.15 1/4	18.15 1/2	18.15 1/2	18.15 1/4	18.15	18.145/8	18.14 1/2	18.14
Daani kroon	18.28	18.28	18.29	18.288	18.28	18.28	18.28	18.25	18.28 1/2	18.28	18.28 1/2
Norra kroon	22.17	22.17	22.15	22.15	22.15	22.15	22.15	22.16	22.15 1/2	22.14 1/8	22.15
Saksa mark.	20.40 1/2	20.40 3/4	20.41	20.40 3/4	20.41 1/4	20.41 1/2	20.41	20.41	20.38 1/2	20.38	20.37
Soome mark	192.7/8	192.75	192.81	192.87	192.87	192.87	192.1/8	192.87	192.87	192.87	192.68
Floriin. . .	12.103 3/4	12.103 3/4	12.1081	12.1118	12.12	12.1187	12.115/8	12.1175	12.1162	12.1187	12.1162
Liir	148.00	148.25	148.18	147.12	147.53	148.12	148.1/4	150.1/4	149.31	147.12	148.62
Helveetsia fr.	25.14 1/2	25.14	25.14	25.15	25.15	25.15	25.15 1/2	25.15	25.15	25.15	25.14
Tshehosl. kr.	164.00	164.00	164.00	164.—	164.12	164.00	164.—	164.—	163.87	163.87	163.87
Belgia frank	182.00	180.75	180.87	17562.	176.25	177.75	176.1/4	179.00	177.06	177	176 1/2
Austria kr. .	34.40	34.40	34.40	34.40	34.37	34.43	34.42	34.43	34.43	35.37	34.37
Poola slot.	45.00	45.50	45.50	45.50	45.00	45.50	45.50	44.50	45.00	45.—	45.—
Pengo	347.850	347.850	347.800	347.800	347.750	347.750	347.800	347.750	347.750	347.750	347.750
Latt	25.20	25.20	25.20	25.22	25.22	25.22	25.22	25.21	25.21	25.21	25.21
Litt	49.50	49.57	49.37	49.37	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25
Tshervonets.	943.75	943.75	943.50	943.00	943	943.50	943.50	943.50	943.00	942.50	942.250
Kuld p/unts.	84/11 1/4	84/11 1/2	84/9 3/4	84/9 3/4	84/9 3/4	84/9 3/4	84/9 3/4	84/10 1/2	84/10 1/4	84/11 1/4	84/11 1/4
Höbe p/unts	2/4 11/16	2/4 5/8	2/4 9/16	2/4 5/8	2/4 9/16	2/4 9/16	2/4 5/8	2/4 13/16	2/5 1/16	2/4 7/8	2/4 7/8
Plaat. p/unts	—	—	—	—	—	—	410/-420/-	—	—	—	—

	B E R L I N										
	14. VIII	16. VIII	17. VIII	18. VIII	19. VIII	20. VIII	21. VIII	23. VIII	24. VIII	25. VIII	26. VIII
Naelsterling.	20.405	20.48	20.406	20.41	20.41	20.41	20.403	20.40	20.388	20.37	20.36
Frank	11.51	11.40	11.42 1/2	11.92	12.06	11.92	12.55	11.95	11.86	12.02	11.97
Dollar	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.198 3/4	4.1955
Rootsi kroon	111.42	112.45	112.44	112.40	112.42	112.40	112.40	—	112.35	112.25	112.25
Daani kroon	111.60	111.60	111.63	111.65	111.65	111.63	111.63	—	111.53	111.43	111.35
Norra kroon	92.00	92 —	92.10	92.10	92.08	92.03	92.03	—	91.98	92.00	91.88
Soome mark	10.574	10.574	10.572	10.573	10.577	10.577	10.577	—	10.57	10.565	10.561
Floriin. . . .	168.52	168.26	—	168.50	168.51	168.40	168.45	—	168.27	168.10	168.10
Liir	13.82	13.79	13.79	13.86 1/2	13.84	13.79	13.81	—	13.57	13.78	13.76
Helveetsia fr.	81.16 1/2	81.16 1/2	81.16	81.14	81.13	81.12	81.11	81.09	81.01	80.98	80.97
Tshehosl. kr.	12.439	12.439	12.441	12.438	12.44	12.44	12.438	12.438	12.436	12.43	12.427
Belgia frank	11.30	11.29	11.31	11.55	11.66	11.49	11.64	—	11.47	11.59	11.53

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu, pehme, kõrgem s., Ameerika ja Inglise	pd.	860—915	Tangud soja	pd.	330
„sõre, kõrgem sort Ameerika ja Inglise	„	900—915	Jahu, päevalille	„	260
„J. Puhk ja Pojad“ rukkijahu	„	280—290	Segajõutoit I s.	„	270—280
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvil- lase kotiga:	„	420—460	„ II s.	„	230—240
Püüljahu:			Nisukliid	„	185—195
Rukkipüül patent (à 50 kg.) puud mk.		560	Puuvillane riie, Bjas	arss.	41,50—51,50
harilik (à 4 pd.) „		465	„ Mitkal	„	31,50—38,50
„Eesti parem“ saiajahu à 50 kg.		905	Lina, Liivi R	pd.	1400—1500
„Kalev“ „ „ „ „		865	„ Petersi	„	1600
„Taara“ „ „ „ „		835	„ Võru	„	1575
„Kungla“ „ „ „ „		815	„ Tartu	„	1425
„Sampo“ „ „ „ „		950	„ masinapuhastus T. F.	„	1850
Manna	„	—	Linaseemned, õli 87½/20/0 basis	„	340—350
Jahu: nisu, pehme — sõre	„	720—910	„ külvi 98/0 basis	„	—
A/S. Rotermanni tehaste jahud:			Takud, Codilla, I	„	1000
nisu, pehme — sõre	„	685—935	„ „ II	„	750
Rukkijahud	„	290—330	„ „ III	„	400
„ „ „ „ „ „	„	—	Kivistüsi, auru, Yorkshire, 2 k. pest.	„	60—62
„ „ „ „ „ „	„	420—450	„ „ Newcastle	„	56—58
Nisu, Eesti	„	—	„ sepa	„	—
Rukis, Poola	„	270—275	Koks, valu	„	63—65
„ Poola ja Vene	„	—	„ gaasi	„	70
Kaerad, toidu, välismaa	„	270—280	Põlevkivi, I sort a	„	10
Odrad, õlle,	„	—	„ I „ b	„	9
Kartulid, eksport	„	680—690	„ II „	„	7,50
Kartulitärklis	„	650	„ III „	„	5
Piim, pudelites	ltr.	16	„ Fenolaat	„	200
„ lahtine	tp.	16	„ Gudroon	„	250
Või, meierel, eksport, I sort	pd.	4160—4240	„ pigi	„	190
Margariin, välismaa	„	1960—2240	Raud, sordi	„	230—240
Kaseiin, Eesti	„	1300—1400	„ vits	„	340—480
Juust „Schweitsi“, kodumaa	„	2600—2800	„ plekk	„	370—510
Munad, eksport I s. (kast 1440 tk.)	„	12.960	Raudtalad	„	260—270
„ II s. („ 1440 tk.)	„	11.520	„ plekk, tsingitud	„	670—710
Kakao, Hollandi	„	2000—2400	Teras, vedru	„	450—520
„ Inglise	„	1800	„ tööriistade	„	1200—1400
„ Ameerika	„	1400—1600	Malm	„	170—180
Kohv, Rio, Santos	„	5400—5600	Inglitina	„	9500—10.000
„ Kesk-Ameerika sordid	„	6000—7600	Seatina	„	1350—1400
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tsei- lon	„	9000—9800	Vaskplekk, punane	„	3500—3600
„ „ Orange, Pekoe, Java	„	8000—9000	„ valge	„	3200—3400
„ „ Moning, Hiina	„	4800—5600	Tsink-plekk	„	1800
Suhkur, peenike, valge, Danzigi	„	—	Masinaõli, Vene, Nobel nr. II.	„	480—530
„ Tshehoslovakkia	„	680—685	„ Poola	„	480—560
Suhkur, peenike, valge, Poola	„	670—675	„ Ameerika	„	570—640
Siirup, kartuli, 42/0	„	650	„ mootor	„	700—760
Glükoos	„	650	„ Auto	„	950—1200
Sool, lahtine, Vene	„	52—54	Linaseemneõli	„	1430—1470
„ „ Saksa	„	56	Värniis	„	1460—1500
Heeringad Yarmouth, Matties	tünn	4000—4300	Tsilindriõli, Vene	„	625—950
„ „ Matfulls	„	4300—4500	„ Poola	„	490—650
„ „ Shoti, Matties	„	4700—4800	„ Ameerika haril. aur. 280 ^o	„	570—590
„ „ Matfulls	„	4900—5100	„ tilekuum. „ 3200	„	935—975
„ „ Norra Slo	„	2500	Põlevkiviõli	„	180—210
„ „ Islandi	„	2000—2900	Nafta, Vene	„	210—220
Liba, sea, I sort	pd.	1880—1920	„ Poola	„	190—210
„ looma, I sort	„	720—1120	„ Ameerika	„	190—210
Pekk, eksport, I. sort	„	—	Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	„	225—245
Õlikoogid, linaseemne	„	280—290	„ Poola, sist. ja vaadid	„	245—250
„ päevalille	„	250	„ Am., sistern. ja vaadid	„	245—260
„ „ palmi	„	—	Bensiin, Vene	„	525—560
			„ Poola	„	515—600
			„ Ameerika	„	600—620
			Pesusooda, välismaa	„	195
			„ kodumaa	„	175—180
			Seebikivi 72—74/0,	„	500—540
			Parki miseekstrakt	„	—

Tallinna börsi kursisedel.

Värvid, nigrosiin, vees sulav, välism. pd.	9200
" tsinkvalge, välism. "	1500—1650
" tinavalge, " "	1590—1620
" ooker, " "	360—470
Väetisained, salpeeter, Norra	tünn 1980
" " Tshiili pd.	415—420
" superfosfaat 18—20% kott	625—650
" thomasjahu 15—16% "	600
" kaalisool 30% "	740—765
" " 40% "	940—965
" kainiit 13% pd.	49
Väävelhapuammoniaak kott	2065
Lubjalämmastik "	1850
Vosvoriit, Eesti 6% "	—
Eesti rikast. vosvoriit 28—30% "	500
Paber, rotatsioon pd.	440
Tsement, Portland, Port-Kunda	tünn 875—925
pütt 10 pd. 10 nl. "	875—925
Tsement, Aseri "	—
Kriit, toores pd.	—
" pestud "	120
Asfalt "	120
Kivitõrv "	300—320
Puutõrv "	350—400
Lubi "	48—50
Kips, tükkides "	25
" jahvatatud "	40
" krohvimise "	50—75
Telliskivid, I sort tuhast	6000
" " A.-s. „Selikaal“ "	4000—4500
Tulitikud, orig. kast (5000 toosi)	4300—4900
Nakk, talla, Eesti, kodumaa tooresnahast valmist, pd. I s. pd.	5400—5600
Nakk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort "	6000—6400
Nakk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort "	5400—5600
Tooresnakk, väikesed ja suured "	—
Silikaat D/B/B "	—
Puumaterjalid, saetud "	—
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tall. "	—
" " IV s. "	—
" " propsid; 7×7 "	—
" " liiprid "	—
Põletispuud, seg. 20 kaski, k.-s. "	—
Prahid:	
Lina	
Tallinn — Stettiin tonn sh.	18/
" — Gent "	21/
" — Dundee "	35/
" — Belfast "	—
Takud +	
Puumaterjalid D/B/B Standard	
Tallinn — London " sh.	50/
" — E. C. C. P. (Inglise ida- ja läänerand) "	48—55/
" — Antwerpen "	42/
" — Southampton "	55/
" — Manchester "	55—60/
" — Amsterdam "	—
" — Dundee "	—
25 talve juuremaks.	
Segakaup	
Tallinn — Stettiin tonn sh.	12—25/
" — London "	—
" — Stokholm " Rkr.	12—25
Või	
Tallinn — Stettiin tünn	—
Kartulid	
Tallinn — Stokholm tonn Rkr.	—

		13. VIII	16. VIII	18. VIII	20. VIII	23. VIII	25. VIII	
1 dollar	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	372	372	372	372	372	372	—
	M.	375	375	375	375	375	375	—
1 naelsterling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1808	1808	1808	1808	1807	1806	—
	M.	1823	1823	1823	1823	1822	1821	—
100 Saksa riigimark	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	8850	8850	8850	8850	8850	8850	—
	M.	8975	8975	8975	8975	8975	8975	—
100 Soome marka	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	937	937	937	937	937	937	—
	M.	947	947	947	947	947	947	—
100 Rootsi krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	9975	9975	9975	9975	9975	9975	—
	M.	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	—
100 Daani krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	9925	9925	9925	9925	9925	9925	—
	M.	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025	—
100 Prantsuse franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1000	990	1015	1025	1040	1025	—
	M.	1075	1065	1090	1100	1115	1100	—
100 Hollandi guldenit	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	14.975	14.975	14.975	14.975	14.975	14.900	—
	M.	15.200	15.200	15.200	15.200	15.200	15.100	—
100 latti	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7150	7150	7150	7100	7150	7150	—
	M.	7250	7250	7250	7250	7250	7250	—
100 Tshhehoslovakkia krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1105	1105	1105	1105	1105	1105	—
	M.	1130	1130	1130	1130	1130	1130	—
100 Helveetsia franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7190	7190	7190	7190	7190	7190	—
	M.	7290	7290	7290	7290	7290	7290	—
100 Norra krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	8200	8200	8200	8200	8200	8200	—
	M.	8300	8300	8300	8300	8300	8300	—
100 Belgia franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	995	980	985	985	1000	995	—
	M.	1070	1055	1060	1060	1075	1075	—
100 Itaalia liiri	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1200	1200	1200	1200	1195	1185	—
	M.	1275	1275	1275	1275	1270	1260	—
1000 Ungari krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	—
	M.	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	—
1 Austria shilling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	—
	M.	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	—
1 tsheronets (tshekk)	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1895	1895	1895	1895	1895	1825	—
	M.	1925	1925	1925	1925	1925	1925	—
1 Poola slot	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	—
	M.	42,00	42,00	42,00	42,00	42,00	42,00	—
1 Eesti kroon	T.	100	100	100	100	100	100	—
	O.	—	—	—	—	—	—	—
	M.	—	—	—	—	—	—	—